

Japonska vztraja da Azija mora pod njen vpliv

ITSUO MABUCHI PRAVI, DA BO MIKADOVA ARMADA IN MORNARICA IZVRŠILA SVOJO NALOGO NEGLEDE NA PROTESTE IZ USA, IZ LONDONA IN AVSTRALIJE

Predstavniki japonske armade in mornarice, med njimi Itsuo Mabuchi in člani vlade so po Rooseveltovi - Churchillovi konferenci soglasno poudarjali, da bo Japonska nadaljevala z graditvijo "novega reda" v Aziji.

Nevarnost vojne

Kritizirajo posebno ameriškega državnega tajnika Hulla vsled njegovih izjav, da Zed. države ne bodo odstopile od politike odprtih vrat v Aziji in da bodo podpirale Kitajsko ne glede kaj stori japonska vlada.

Zed. države so ugovarjale japonski invaziji v Indokino, ki je francoska posest. Zelo bogata na prirodnih zakladih je tudi Vzhodna Indija, ki jo ima Nizozemska. Naša dežela je odvisna od ondotnih krajev posebno v dobavljanju gumijsa, pa tudi druge surovine dobiva od tam.

Spor med Washingtonom in Tokiom torej ni le načelen, nego še posebno ekonomski.

Namig na možnost spopada

Ko je imel nedavno Winston Churchill svoj znameniti govor, je med drugim dejal, da ako se Zed. države zapletejo v vojno z Japonsko, jim bo Anglija pomagala. V resnici ima Anglija veliko več interesa v Aziji kot pa Zed. države, zato so mnogi senatorji, kongresniki in časopisji Churchilla otro prijeli, češ, da ako se spustimo v vojno z Japonsko, bo to edino raditega, da pomagamo Angliji, ne pa ona nam.

Ampak nevarnost je tu in ekonomsko ter diplomatično smo z Japonsko že v vojni.

Podpora Kitajski

Posebno pa smo še zapleteni v konflikt z mikadovim cesarstvom, ker podpiramo Kitajsko. Brani se že štiri leta in prizadeva Japonski ogromne izgube. Toda v Tokiu zelo dobro vedo, da bi Kitajsko že davno podlegla, ako ne bi dobivala podpore iz Zed. držav, iz Anglije, pa tudi od Sovjetske Unije. Japonski generalni štab se je z vojno s Kitajsko jako ukani. Bržkone je res, da je bilo v tej vojni ubitih že par milijonov Kitajcev, in še več pa je bilo ranjenih. A enako res je, da je moralo japonsko cesarstvo za vse te svoje "uspehe" doprinesti ogromnih naporov materialno in tudi japonske izgube življenj so velike. Kitajci sicer niso tako dobri vojaški kakor Japonci, toda na vsakih pet Kitajcev je padel vsaj en Japonec, in ker vojna traja že peto leto, ima to težke posledice tudi za mikadovo deželo.

Avstralski v skrbeh

Vzlic izgubam na Kitajskem pa japonski militaristi mislijo, da je sedaj zelo ugoden čas opraviti z Anglijo. Kar se tiče Kitajske je japonsko armadno poveljstvo angleško premoč že izrinilo, Francija je v Aziji izgubila vse, druge evropske dežele pa so v japonskem področju Azije še bolj brezmočne. E dini belopoltni velesili v Aziji sta še Velika Britanija in Sovjetska Unija. Obema se lahko primeri isto, kakor Franciji. Glavna trdnjava Velike Britanije napram Japonski je Singapore. A v Londonu niso nič kaj uverjeni, da jim jo bo mogoče obdržati, kajti Japon

ska prodira proti nji po suhem. Zelo v skrbeh v tem napetem stanju na daljnem vzhodu je Avstralija. In pa tudi Nova Zelandija. Filipinski otoki, ki so pod protekcijo in vlado Zed. držav, so izpostavljeni, a izgleda, da si Filipinci vzlic temu žele osvoboditve izpod ameriške unije, dočim pa bi Avstralija in Nova Zelandija radi, da ju Zed. države vzamejo v zaščito.

Konflikt neizogiben

Mnogi politiki v Zed. državah, pa tudi precej industrialcev, zahtevajo, da se ameriška vlada v japonske ambicije nič ne umešava. Naj si Velika Britanija, Avstralija, Nova Zelandija in Filipinski otoki pomagajo kakor vedo in znajo. Pravijo, da ker je Japonska v trgovini naša najboljša odjemalka, in mi pa tudi kupujemo od nje več kot katerakoli druga dežela, čemu bi prekinili to trgovstvo kakšni Angliji ali pa Kitajski na ljubo!

Roosevelt in Hull nista tega mnenja. Smatrata, da če postane imperialistična Japonska gospodarica Azije, bo postala s časoma vsled ogromne premoči v prebivalstvu, v prirodnih virih in vsled strateških krajev tudi gospodarka na Pacifiku. Na tem ogromnem morju pa so sedaj Zed.države dominantna sila.

Naceho vnanje politike Rooseveltove administracije, pa tudi prejšnjih ameriških vlad je, da se Japonski ne sme dopustiti zavladati nad Kitajsko, ne nad Avstralijo in drugimi kraji po Tihem morju. In če bo Japonska nadaljevala s svojo agresivnostjo, bodo morale Zed. države bodisi popustiti, ali pa se zaplesti v vojno, ki naj bi odločila, kdo bo vrhovni zapovednik na daljnem vzhodu.

S stališča Japoncev je več kot razumljivo, čemu smatrajo, da imajo Zed. države in Anglija v Aziji preveč vpljeva. Nemčija je bila izrinjena iz Azije v prejšnji vojni, Francija v sedanji, Italija v nji itak ni nikoli dosti pomenila, nizozemske posesti so tam le še zaščitene v kolikor jih branijo Zed. države in Anglija, Avstralija je šibka, a upira se Kitajska. Brez te bi Zed. države in Anglija vojno z Japonsko že izgubile.

Vloga Sovjetske Unije

Važno vlogo v borbi za nadmoč v Aziji ima Sovjetska Unija.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

VOJASČINA NI SALA

Vojak v vojni ne pozna komforta, ne varnost. Gornje je lahko prizor iz Rusije ali kjerkoli že je vojaku ukazano v akcijo.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Vojna v Rusiji traja še vedno z največjimi naporami z obeh strani.

Vrhovno poveljstvo iz Moskve trdi v depeši z dne 1. septembra, da je bilo v bitkah po ruskih poljanah ubitih že nad milijon Nemcev in nad par milijonov ranjenih. A prav gotovo so resnična tudi berlinska poročila, ki pravijo, da je dalo življenje že nad dva milijona ruskih vojakov.

V Moskvi se bi imela te dne pričeti konferenca vojnih in ekonomskih veščakov Anglije, Rusije in Zed. držav.

Pa se, ko to pišemo, še ni pričela. Bržkone se te tri dežele še niso uoglasile v svojih ciljih, v slučaju, da zmagajo.

Socialisti na Finskem so za sklenitev miru z Rusijo.

Pravijo, da Finska nima več vzroka ostati v vojni. Pridobila si je nazaj vse, kar ji je bilo ugrabljenega. Toda drugi Finci, ki se s social-demokrati ne strinjajo, hočejo, da njihova dežela zmaguje dalje skupno z Nemčijo in zada "boljševizmu zaslužni udar". Ako se pomisli, kako je Finska trpela v obrambni vojni pred dobrim letom, je razumljivo, čemu so sedaj njeni poveljniki proti pomirjenju. Ravnao napačno sedaj, takrat pa so se v Moskvi zmotili.

V Franciji je premier Petain znova oglašil, da ne bo v nji več nasprotujočih si političnih strank, nego le vladna.

A Francozom je politika užitek. Hitlerju in Mussoliniju je lahko krotiti njuno ljudstvo, Francozi pa so iz drugačnega testa. Petain se je zelo lahko uveril, da četudi je Francija poražena, se ni še podala na Hitlerju, ne Mussoliniju, ne Darlanu, ne Lavalu. Sploh uporniški duh

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Nemiri v Franciji, glad, atentati in politična kriza

Francija je poleg Norveške in Nizozemske ena izmed prvih dežel, ki prizadeva nemški okupacijski oblasti veliko skrbi. Maršal Petain, ki je imel ob času prevzema vlade zaupanje naroda, je sedaj smatran za Darlanovo orodje. Ljudstvo ga sicer še spoštuje, a ob enem ve, da ga Darlan izigrava, česar pa se stari vojak ne zaveda. Pomanjkanje v Franciji je tolikšno, da je Anglija neuradno popustila v blokadi in dopuščala dovažanje živil v francoske luke iz Afrike. Meseca avgusta je vlada v Vichyju odredila, da sme v bodoče kupiti vsakdo v Franciji le pol funta masla, masti, ali kake druge mašče na mesec. Večina prebivalcev ni deležna niti tega privilegija, prvič ker nima potrebnega denarja, in pa ker ni dovolj mašče v zalogi. Najznačilnejši pojav je, da se je sto francoskih poslancev odločilo riskirati svojo kožo s tem, da so se oklicali za opozicijo zoper vlado. Atentat na Lavalu je deloval med maso kot električna iskra. "Komunistom" sicer giljotina zeka glave, toda vzlic temu v Franciji vre. Seveda, razumeti je treba, da ako bo Nemčija zmagovita v Rusiji, in če ji Anglija ne bo mogla do živca, ji tudi upor francoskega ljudstva ne bo mogel v živo.

Komunisti si prizadevajo osvoboditi Browderja

Ameriški komunisti so mnenja, da ker njihova stranka sedaj podpira zunanjo politiko zvezne vlade in deluje v kampanji za čimzadnjejšo pomoč Angliji in Rusiji, ni vzroka, čemu naj ostane njihov voditelj Earl Browder še v ječi. Apelarajo, da naj ga predsednik Roosevelt pomilosti. Obsojen je bil na štiri leta ječe in na visoko globo vsled kršenja zveznih določb o potnih listih.

V New Yorku je bil ustanovljen odbor odličnih osebnosti, ki se potegujejo za Browderjevo osvoboditev.

Predsednik odbora je Tom Mooney.

Rumunci se vračajo

Ker je Besarabija spet pod Rumunijo, je rumunska vlada naselila vanjo sto tisoč Rumuncov iz tistega dela Transilvanije, ki ga je morala prepustiti Madžarski. Iz Besarabije ima namen izgnati vse ruske kmete in njihovo zemljo dati Rumuncem.

Anglija izgubila 28 podmornic

Od početka vojne pa do konca avgusta je Anglija izgubila 28 podmornic. Ko se je vojna pričela, jih je imela 58. Koliko je med tem zgradila novih, je njena tajnost.

Nemčija, ki se razume na evršenih v glad, vzlic temu, da imamo vsega v izobilju.

Ako postane dolar ničla kot se je v času prejšnje vojne dogodilo z nemškimi markami, avstrijskimi kronami, italijanskimi lirami, francoskimi franki, in tudi z angleškimi funti, tedaj bo pač delavec tepen, kakor je bil v omenjenih deželah. To je vzrok, čemu je Roosevelt apeliral na kongres, da naj nikar ne čaka, nego sprejme čimprej potrebne določbe za reguliranje cen in za uravnavanje ameriških ekonomskih tokov v splošnem. A izgleda, da se gospodom poslancem nikamor ne mudi.

do delavci v nji najbolj prizadeti.

Vsled te nevarnosti je predsednik Roosevelt pred par tedni vprašal kongres za polnoč v pogledu določanja maksimalnih cen. Svaril je poslance, da ako čim prej kaj ne ukrenejo, bo morda prepozno. Predsednikovo svarilo je vzlic temu, da se kongres ni takoj pobrigal zanj, izdalo toliko, da so se prizadeti trusti sami nekoliko brz dali, to je, da niso šinili kviziko s cenami kakor bi radi. Značilno je, da čeprav nismo v vojni, se finančno stanje te dežele razvija kot da smo

stoodstotno v nji. Indirektno smo sicer res zapleteni vanjo, kar je v finančnem oziru veliko breme. Nikakor pa ni vsled teh zapletiljev vzroka za višanje cen življenjskih potrebščinam v tolikšni meri, kot se to sedaj dogaja. Zvezna vlada se boji, da se v sedanji vojni in ekonomski napetosti lahko dogodi histeričen padec dolarja, kar bi vrglo s tira vse gospodarstvo te dežele. Vlada bi se sicer na ta način, lahko iznebila svojih petdeset milijard dolga, enako tudi drugi, ki kaj dolgujejo, toda milijone delavskih družin bi bilo

vrženih v glad, vzlic temu, da imamo vsega v izobilju. Ako postane dolar ničla kot se je v času prejšnje vojne dogodilo z nemškimi markami, avstrijskimi kronami, italijanskimi lirami, francoskimi franki, in tudi z angleškimi funti, tedaj bo pač delavec tepen, kakor je bil v omenjenih deželah. To je vzrok, čemu je Roosevelt apeliral na kongres, da naj nikar ne čaka, nego sprejme čimprej potrebne določbe za reguliranje cen in za uravnavanje ameriških ekonomskih tokov v splošnem. A izgleda, da se gospodom poslancem nikamor ne mudi.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Nemiri v Franciji, glad, atentati in politična kriza

Francija je poleg Norveške in Nizozemske ena izmed prvih dežel, ki prizadeva nemški okupacijski oblasti veliko skrbi.

Maršal Petain, ki je imel ob času prevzema vlade zaupanje naroda, je sedaj smatran za Darlanovo orodje. Ljudstvo ga sicer še spoštuje, a ob enem ve, da ga Darlan izigrava, česar pa se stari vojak ne zaveda.

Pomanjkanje v Franciji je tolikšno, da je Anglija neuradno popustila v blokadi in dopuščala dovažanje živil v francoske luke iz Afrike.

Meseca avgusta je vlada v Vichyju odredila, da sme v bodoče kupiti vsakdo v Franciji le pol funta masla, masti, ali kake druge mašče na mesec. Večina prebivalcev ni deležna niti tega privilegija, prvič ker nima potrebnega denarja, in pa ker ni dovolj mašče v zalogi.

Najznačilnejši pojav je, da se je sto francoskih poslancev odločilo riskirati svojo kožo s tem, da so se oklicali za opozicijo zoper vlado.

Atentat na Lavalu je deloval med maso kot električna iskra. "Komunistom" sicer giljotina zeka glave, toda vzlic temu v Franciji vre. Seveda, razumeti je treba, da ako bo Nemčija zmagovita v Rusiji, in če ji Anglija ne bo mogla do živca, ji tudi upor francoskega ljudstva ne bo mogel v živo.

Komunisti si prizadevajo osvoboditi Browderja

Ameriški komunisti so mnenja, da ker njihova stranka sedaj podpira zunanjo politiko zvezne vlade in deluje v kampanji za čimzadnjejšo pomoč Angliji in Rusiji, ni vzroka, čemu naj ostane njihov voditelj Earl Browder še v ječi. Apelarajo, da naj ga predsednik Roosevelt pomilosti. Obsojen je bil na štiri leta ječe in na visoko globo vsled kršenja zveznih določb o potnih listih.

V New Yorku je bil ustanovljen odbor odličnih osebnosti, ki se potegujejo za Browderjevo osvoboditev.

Predsednik odbora je Tom Mooney.

Rumunci se vračajo

Ker je Besarabija spet pod Rumunijo, je rumunska vlada naselila vanjo sto tisoč Rumuncov iz tistega dela Transilvanije, ki ga je morala prepustiti Madžarski. Iz Besarabije ima namen izgnati vse ruske kmete in njihovo zemljo dati Rumuncem.

Anglija izgubila 28 podmornic

Od početka vojne pa do konca avgusta je Anglija izgubila 28 podmornic. Ko se je vojna pričela, jih je imela 58. Koliko je med tem zgradila novih, je njena tajnost.

Nemčija, ki se razume na evršenih v glad, vzlic temu, da imamo vsega v izobilju.

Ako postane dolar ničla kot se je v času prejšnje vojne dogodilo z nemškimi markami, avstrijskimi kronami, italijanskimi lirami, francoskimi franki, in tudi z angleškimi funti, tedaj bo pač delavec tepen, kakor je bil v omenjenih deželah. To je vzrok, čemu je Roosevelt apeliral na kongres, da naj nikar ne čaka, nego sprejme čimprej potrebne določbe za reguliranje cen in za uravnavanje ameriških ekonomskih tokov v splošnem. A izgleda, da se gospodom poslancem nikamor ne mudi.

ROOSEVELT ZNOVA POUĐARIL DA JE MIR NEMOGOČ, AKO SE HITLERJA DOCELA NE PORAZI

OGNJEVITA OPOZICIJA POD FIRMO BORBE ZOPER VOJNO. — ANGLIJA IN RUSIJA NA KRITIČNEM REŠETU. — LINDBERGH IN WHEELER KLIČETA V EKSTREMNOSTI

Na zadnji Delavski praznik 1. septembra sta govorila dva predstavnika vnanje in notranje politike te dežele. Roosevelt, ki je predsednik, in pa senator Wheeler, ki zatrjuje, da zastopa večino ameriškega ljudstva.

Za poraženje nacizma

Predsednik Roosevelt je v svojem govoru na Delavski praznik 1. sept. znova odločno izjavil, da je za poraženje nacizma na celi črti in da bo to stalo tudi nas ogromnih žrtev. Nemogoče si je predstavljati, da bi tak kolos propadel ne da bi šli v borbo zoper njega. Borba pa pomeni žrtve. Naševal je, kaj vse je že nacizem hudega storil in poudaril: Zedinjene države so v borbi proti njemu in odločili smo se, da ga porazimo.

Dalje je Roosevelt izvajal, da so tisti, ki smatrajo kako se je Hitler zmotil s svojo invazijo v Rusijo v napačnih sanjah. Roosevelt občuđuje odpor sovjetske armade a ob enem nič ne zakriva, da dosedaj je še vedno Nemčija zmagovalka, čeprav niti z daleč toliko, kot pa je firer tretjega rajha pričaroval.

Kaj naj store Zed. države?

Roosevelt smatra, da ker se je odločil poraziti Hitlerja, naj ameriško ljudstvo to zapopade in rajše pomaga, kot pa nasprotuje. Zase je uverjen, da je večina ljudstva te republike proti nacizmu in da je v sedanji vojni zvesto na njegovi strani. Nič ni pretirano trditi, da

ako bi bilo po Rooseveltovemu, bi bili mi že v vojni, kar pa bi značilo le, da se bi nahajali v nji uradno, dočim smo sedaj zapleteni vanjo neuradno, toda gmotno prav tako na drage načine, kakor če bi bili direktno v nji, le da s slabšimi rezultati.

Napaka Rooseveltove administracije je, da teh dejstev ne izpove. Ako niso skrivnost Nemčiji, Italiji in Japonski, čemu bi jih doma ne priznali!

Proti "sporazumu"

Na naslov ameriškega delavstva je Roosevelt na Labor Day dejal, da ne bo nobena dežela svobodna, ako Nemčija zmaga. Ameriškim izolacionistom je poudaril, da se zelo zelo motijo, ako mislijo, da si Zedinjene države lahko ohranijo demokracijo in sedanji red tudi ako Nemčija zavlada nad Evropo in ostalim svetom.

Ko hitro postane Hitler neoporečen vladar nad Evropo, Afriko in Azijo, se bodo morale sprijazniti z njim tudi Zed. države in se mu prilagoditi po njegovih navodilih. Zelo je v svojem govoru Roosevelt amerškemu delavstvu poudaril, da je proti kakršnekoli mirovnemu sporazumu s Hitlerjem, in da se mu predlogi za tak mir gnusijo.

Insult na "apizarje"

S tem je najbolj udaril dva glavna ameriška "apizarja" — senatorja Wheelerja in pa Ch. A. Lindbergha. O Wheelerju se lahko nesporo reče, da je iskren pacifist. A kar se Lindbergha tiče, je to druga stvar. (Nadaljevanje na 5. strani.)

Povest, ki se je v resnici dogodila

V Ameriški družinski kolektor leta 1936 je Angelo Cerkenik napisal povest o slovenskemu fantu s Primorskega, ki se je odločil postati fanatičen fašist, denuncirati magari tudi svoje starše, prijatelje, sploh vsakega, samo da si dobi zaupanje svojih višjih.

Mislil si je: "Le ako bom mogel predstojnikom dokazati, da sem pripravljen uničiti tudi svoje najiskrenejše prijatelje, si bom dobil zaupanje med fašisti, pa čeprav me bodo moji ljudje še tako zaničevali. A nekega dne pridem v bližino dučega kot odlikovanec, in tedaj mu storim konec in se maščujem nad njim za vse, kar je storil hudega nad našimi ljudmi."

V Cerkenikovi povesti je tisti fant poginil predno si je mogel dobiti zaupanje z izdajanjem akaivnosti svojih rojakov. Ubil ga je prijatelj, ki je smatral, da je to boljše kot pa mu dopustiti ugajati zločinstva nad nedolžnimi ljudmi.

V Franciji je poskusil s slično vlogo, kakršno si je določil Cerkenikov Mirko Svilič, Paul Colette. Prijavil se je za protikomunista, za prostovoljca v vojni proti Rusiji n si res dobil tolikšno zaupanje, da je prišel v bližino francoskega Quslinga Pierra Lavalu in ga obstrelil. S tem je izvršil atentat, ki je šel po vsi Nemčiji kakor mrzel curek.

Paul Colette je dal svetu signal, da so fašistični prvaki varni edino kadar so z vseh strani zastraženi. Dokazal je, da revolucionarna Francija ni zadušena. In demonstriral je, da so francoski fašisti in ostali francoski judeži brez zaslonbe med maso.

Kaj bo s predlogami za preprečenje draginje?

Draginja straši po deželi. Veliko bolj kakor povprečne meze so narasle cene potrebščinam.

"Delavci služijo po 10 do dvajset dolarjev na dan," oznanjajo reklamni letaki, ne povedo pa, da je takih delavcev, ki sedaj res dobro služijo, le majhen odstotek.

Draginja je prizadela torej ono maso ljudstva, ki se prebija v boju za obstanek iz dneva v dan.

Dasi imajo Zed. države skoro vse zlato, kar ga je na svetu izkopanega, je vendar silna nevarnost, da se pogreznemo v inflacijo, in ako se pripeti, bo

do delavci v nji najbolj prizadeti.

Vsled te nevarnosti je predsednik Roosevelt pred par tedni vprašal kongres za polnoč v pogledu določanja maksimalnih cen. Svaril je poslance, da ako čim prej kaj ne ukrenejo, bo morda prepozno. Predsednikovo svarilo je vzlic temu, da se kongres ni takoj pobrigal zanj, izdalo toliko, da so se prizadeti trusti sami nekoliko brz dali, to je, da niso šinili kviziko s cenami kakor bi radi.

Značilno je, da čeprav nismo v vojni, se finančno stanje te dežele razvija kot da smo

stoodstotno v nji. Indirektno smo sicer res zapleteni vanjo, kar je v finančnem oziru veliko breme.

Nikakor pa ni vsled teh zapletiljev vzroka za višanje cen življenjskih potrebščinam v tolikšni meri, kot se to sedaj dogaja.

Zvezna vlada se boji, da se v sedanji vojni in ekonomski napetosti lahko dogodi histeričen padec dolarja, kar bi vrglo s tira vse gospodarstvo te dežele. Vlada bi se sicer na ta način, lahko iznebila svojih petdeset milijard dolga, enako tudi drugi, ki kaj dolgujejo, toda milijone delavskih družin bi bilo

vrženih v glad, vzlic temu, da imamo vsega v izobilju.

Ako postane dolar ničla kot se je v času prejšnje vojne dogodilo z nemškimi markami, avstrijskimi kronami, italijanskimi lirami, francoskimi franki, in tudi z angleškimi funti, tedaj bo pač delavec tepen, kakor je bil v omenjenih deželah. To je vzrok, čemu je Roosevelt apeliral na kongres, da naj nikar ne čaka, nego sprejme čimprej potrebne določbe za reguliranje cen in za uravnavanje ameriških ekonomskih tokov v splošnem. A izgleda, da se gospodom poslancem nikamor ne mudi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Po Delavskem prazniku

Po paradah in na shodih unijskih delavcev, ter v radiu so govorniki 1. septembra slavili DELO, prezrli pa so največjo potrebo delavskega gibanja sedanjih dni. Namreč solidarnost.

Voditelji AFL so dosedaj že lahko uvideli, da je načelo industrialnega unionizma zasidrano med delavsko maso in da industrialne unije rastejo neglede na nasprotovanja v AFL in vzlic kljubovanju delodajalcev.

Dve separati, nasprotujoči si zvezi unij ne bosta mogli nedogledno uspevati. Deset milijonov združenih delavcev bi lahko pritegnilo v unije nadaljne milijone. In vrh tega bi se lahko osredotočili tudi na velevažno politično polje, kjer čakajo delavce velikanske naloge.

Zakonodaje so v tej deželi še vedno pod kontrolo in vplivom protisocialnih elementov. Le nekaj posameznikov se poteguje v njih za ljudske pravice in socialno zaščito. Večinoma pa se oglašajo proti unijam in tišče v sprejem predloge, ki so v škodo delavstvu in ki ogrožajo civilne svobodščine.

Združenje unij pod dobrim vodstvom in s programom, ki bi pomenil več kot le zahtevo po višji mezdii, je najvažnejši problem, ki pa se ga je v manifestacijah na Delavski praznik prav malo poudarjalo. Merodajni faktorji so vse preveč zaverovani v prerakanja o vojni, pri tem pa dopuščajo, da se vojna med unijami nadaljuje. Delavstvo je edino, ki je na izgubi vsled tega.

Čudna taktika

Povsem razumljivo je, da nasprotujejo podpiranju Rusije kapitalistični listi, posebno še torijska Chicago Tribune. Enako razumljivo je, da je zoper Sovjetsko Unijo organizacija America First, v kateri so se združili poleg izolacionistov tudi vsi fašistični elementi.

"Rdeča" Rusija je tem ljudem zoprna in ako bi oni mogli Hitlerju pomagati, bi to storili z največjo naslodo.

Čudno pa je, da igra prav takšno taktiko tudi Norman Thomas. Glasilo soc. stranke Call je prav tako proti podpiranju Sovjetske Unije in Anglije, kot Chicago Tribune. Tudi ako bi bil Call plačan za protiangliško propagando, ne bi mogel pisati bolj proti nji kakor piše sedaj. Nikomur ne more biti taktika takozvanih izolacionistov bolj všeč kakor Hitlerju. Tisti, ki se smatrajo za socialiste, bi morali to zapopasti in se ločiti od družbe, ki pomaga nacizmu.

Primorski Slovenci v angleški armadi

Jugoslovanski poslanik Fotić je na konvenciji ZSZ v Chicagu dejal, da so se primorski Slovenci, ki jih je Italija pred sedanjem vojno poslala s svojimi vojniki vred v Etiopijo, prijavili za vstop v angleško armado. Bajje jih je dve diviziji, kar se ne glasi verjetno.

Popolnoma verjetno pa je, da kolikor jih je, so pripravljene boriti se proti Italiji. Ko se je Italija izčrpavala v vojni z Grčijo in z Anglijo v Afriki in je že izgledalo, da bo skrahirala, so se Slovenci nadejali, da dobe Primorsko brez posebnih naporov. Upe jim je prekrizala Nemčija, ki je prišla Italiji na pomoč in pri tem pogazila ne samo Grčijo nego zrušila Jugoslavijo, in precejšen del Slovenije, z Ljubljano vred, pa poklonila Italiji.

Primorski fantje in možje, ki so vstopili v angleško armado, so to storili v veri, da le ako Anglija zmaga, in pa Rusija, bo to pomenilo tudi osvoboditev slovenskega naroda. Bore se ne samo za osvoboditev Gorice, Istre in Trsta, nego za odrešitev vse ostale Slovenije, ki je padla v hujske tiranstvo kot kdaj prej.

"Čistke" v unijah

Kapitalistični listi razgaljajo z največja naslodo raketirje v unijah. Pomagajo jim državni pravdniki, sodniki in posebno še kolonar Pegler.

Ta naloga bi sicer spadala glavnemu ter okrožnim odborom AFL, ki pa so jo zanemarili vsemu unijskemu gibanju v škodo.

V Chicagu, v NewYorku, Los Angelesu in v Clevelandu so spravili nekaj takozvanih "delavskih voditeljev" (labor leaders) pod ključ in nekaj pa jih je še zaznamovanih za enako usodo. V Chicagu se je enemu takemu raketirju uprla unija prodajalčarjev in ga tirala pred sodišče, da pojasni, kam je šlo devet sto tisoč dolarjev članskega denarja.

Odvetniki, ki zastopajo uporne unijske člane, so dokazali na sodišču reči, ki sicer niso nič novega, a so vendar le senzacija. Navaden raketir se priklopije na vodstvo unije, kolekta članarino, visoke pristopnine, prireja zabave, kupuje vile, se vozi po deželi za zabavo, a odgovoren ni nikomur za svoje početje. Sej v takih unijah ni, ne glasovanja. Če kdo izmed delavcev le

LINDBERGH V OSPREDJU BORBE ZA "MIR"

Charles A. Lindbergh se je resno zavzel prepročiti predsedniku Rooseveltu "zaplesti" to deželo v vojno. Lindbergh hoče, da naj Zed. države poredujejo, da Anglija aklene mir z Nemčijo in ob enem želi, da se razbije Sovjetsko Unijo. Zelo se ogreva tudi za Hitlerjevo rasno teorijo. Na sliki na desni je Lindbergh in na levi nacistični letalski veščak dr. Wurster. Slika je iz časa, ko je bil Lindbergh na obisku v Nemčiji.

HEINRICH CUNOW:

IZVOR VERE

Pekel in nebesa

Kakor presoja prirodni človek duhove umrlih po sebi in jim pripisuje svoje lastnosti, tako tudi meni, da kakor on sam, tudi duhovi po dolgih blodnjah čutijo potrebo, da se odpočijejo. Če so duhovi utrujeni, počivajo in spe. Potem ko so avstralske horde večji del leta hodile po svojih lovskih revirjih, rade poiščejo ob deževnem vremenu zavarovana taborišča in tam počivajo, kolikor jim dopušča zaloga hrane. Avstralski menijo, da si tudi duhovi po svojih potovanjih poiščejo votline pod zemljo, skalovje in drevesa, da tam uživajo mir. Ta potreba po počitku postane posebno močna, če je duh zapustil svoje telo že pred davnimi leti. Naveličan blodnj in onih, ki so mu bili bližnji nekdanj v življenju, hrepeni po kraju, kjer najde druge duhove iz svoje horde in se lahko v njihovi družbi odpočije.

To vero v prebivališča duhov najdemo pri vseh avstralskih Zamorcih. Seveda se pa zelo razlikujejo naziranja o tem, kje in kaka so ta prebivališča. Po mnenju prebivalcev notranjih, ravnih pokrajin so ta "kraljestva duhov" večinoma pod zemljo ali pa na rojstnih krajih sorodnih totemskih rodov, kjer prebivajo po goščavah, drevseh, skalah in votlinah. Prebivalci na obrežju Avstralije pa menijo navadno, da njihovi duhovi prebivajo na daljnjih otokih onstran obzorja tam, kjer solnce pada v morje. V goratih krajih živeče horde menijo, da si duhovi najrajši poiščejo velike skalnate votline in samotne gorske vrhove.

Prvotno torej niso "nebesa" nič drugega kakor počivališče po večnih blodnjah utrujenih duš. In to je čisto zelo žalosten kraj, kjer po pravljicah duhovi pogrešajo vse veselje pozemskega življenja in lačni čakajo na krvne in druge daritve svojih živih potomcev.

Dostop do teh krajev je prvotno prost vsem duhovom brez razlike. Ko pa z gospodarskim napredkom nastanejo stanovske razlike in plemenu, se razdele po stanovih tudi duhovi; kajti duh glavarja, vendar ne more živeti skupaj z duhom sužnja ali siromašnega ribiča. Tedaj se razdeli torej "kraljestvo duhov" na več oddelkov. V boljši oddelke pridejo duhovi poglavarjev, duhovnikov, slavnih vojščakov itd., v slabši oddelke pa duhovi navadnih hordinih članov, ki se za časa svojega življenja niso odklikovali niti po moči ali bogastvu, niti s slavnimi vojnimi dejanji. Kasneje razdele te

različne oddelke tudi na različne kraje: nižje duhove na daljnje puste otoke, pod zemljo ali vodo, višje duhove pa v zračne višave, na visoke gore ali pa nad zvezde. Tako prenaša prirodni človek na posmrtno življenje socialne razlike, ki jih vidi v pozemskem življenju.

Tako se v pozemskem življenju ljudstev diferencira tudi kraljestvo duhov. Iz dežele rajnkih — to je prvotno navadno počivališče duhov — se z določljivo posebnega, lepšega kraja za duhove velikih in imenitnih loči kraljestvo mrtvih v dva dela: v "nebesa" in "pekel"; oboje se z razvojem zopet deli na razne stopnje. Kam pride duša posameznega po njegovi smrti, ne odloča njegov značaj, njegovo moralno življenje na zemlji, temveč njegov stanovski položaj. Krepost ali pregrešnost prvotno ne prideta v poštev. Ali je bil rajnik dober, moralen človek ali velik lopov, to je za vstop njegove duše v kraljestvo duhov popolnoma vseeno. Prebivalec otkov južnega morja in Indijancem je popolnoma tuje naziranje, da je posmrtno življenje plačilo ali kazen za življenje na zemlji. In še celo pri plemenih, ki žive na višji družabni stopnji, ne najdemo te ideje o plačilu na onem svetu za moralno ali nemoralno življenje na zemlji. To poudarjamo zato, ker se zdi ta ideja krščanski teologiji (krščanskemu nauku o bogu) kot nekaj tako naravnega, da so krščanski verski filozofi z njo hoteli utemeljiti potrebo vsake vere.

Na otoke južnega morja poslani misijonarji so se večinoma resno zgražali nad tako surovostjo divjakov.

Tako n. pr. piše William Elis v svojih "Polynesian Researches":

"Pomembno je, da je pri teh ljudstvih beda enega in blaženost drugega (posmrtnega življenja) le osebna usoda, ki ni nima nobene zveze z moralnim značajem in krepostnim življenjem. Često sem v pogovorih z domačini in njihovimi duhovniki poskušal, da izluščim iz njih vsaj slutnjo, da je položaj človeka v posmrtnem življenju zvezan z njegovim življenjem na zemlji; toda vedno znova sem slišal od njih, da nikakor ne mislijo, da bi pozemsko življenje kakorkoli vplivalo na življenje duhov."

In prav tako pravi misijonar Thomas Williams:

"Praznovrje domačinov napram posmrtnemu življenju pojasnjuje ravnodušnost tega ljudstva napram smrti."

Sorazmerno pozno in še tedaj le polagoma se razvija v malo bolj na glas pokritizira, ga "slaggerji" opozore, da je to silno nezdravo.

Eden najsposobnejših borcev za poštenje v unijah je bil Eugene V. Debs. Storil je zanje več kot pa bi mogli vsi državni pravdniki. Ampak ako si unije same ne znajo ali nečejo pomagati, potem je pač treba Peglerjev, ki pa niso samo proti raketirjem v unijah, nego proti unijam v splošnem. Glavni del krivde za to stanje gre na račun vodstva AFL, ki bi bilo lahko samo napravilo red v svoji hiši, ako bi ga hotelo.

verstvu ideja o plačilu na onem svetu. Začetke tega razvoja najdemo v Ameriki šele pri Mehikancih in drugih ljudstvih Srednje Amerike. Tudi pri onih srednjeazijskih prebivalcih, na katere še nista vplivali mohamedanska in budistovska vera, ne najdemo vere v plačilo v posmrtnem življenju.

In kako je s "prosvitljenim" krščanstvom naših dni? Ali mar ne veruje marsikateri pobožni in "izobraženi" kristjan, da s plačevanjem maš ali z raznimi darili cerkvam in samostanom lahko zboljša svojo usodo in usodo svojih bližnjih v grozeči posmrtnosti? Izkušnjo, da se da na tem svetu skoro vse kupiti: ugled, čast, moč, ljubezen itd., na najnaivnejši način prenašajo ljudje na posmrtnost, ne da bi spoznali, kako njihova pobožna vera nasprotuje čistemu nauku o plačilu za pozemsko življenje vsakega.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — V nedeljo 24. avgusta smo od tukaj v precejšnjem številu posetili sejo federacije SNPJ, ki se je vršila pri članu Franku Lautarju v Maundsville, W. Va. To mesto je bilo pred leti na prvih straneh v meščanskem tisku. Namreč v času, ko je bil tu zaprt pokojni Eugene V. Debs. Utaknili so ga po obsodbi v zvezno jetnišnico v prej omenjenem mestu in nato dalje, dokler mu niso dali celice v Atlantani.

V Moundsvillu je samo še par slovenskih družin; vse so šle skozi velike težave v boju za obstanek, a so obdržale svojo moštost. Naj pri tem omenim posebno družini Franka in Mike Lautarja.

Seja je bila za tukajšnje razmere šo dokaj dobro obiskana. Kot je znano, spada ta federacija tudi v Prosvetno matico in dala je spet oglas v Ameriški družinski koleodar.

Rose Skoff, ki ima mnogo dela na svoji farmi v Bartonu, vzlic temu rada poseča naše seje in je tudi velika prijateljica kluba Naprej JSZ. Pa sem jo vprašal, da bi šla ob tej priliki malo naokrog med udeležence te seje — morda bi se le kdo odzval, ako bi ga vprašala za prispevek v tiskovni sklad.

"Seveda, le daj mi klobuk, bom poskusila," je odgovorila na to vabilo. Nabrala je \$4.35. Hvala vsem darovalcem.

Na seji se je razpravljalo tudi o slovenski sekciji JPO. Namreč v pomoč Jugoslaviji. Splošno mnenje je bilo, da se naj kampanjo v pomoč našim ljudem v starem kraju reorganizira tako, da bo taka organizacija delovala tudi za svobodo naših ljudi onkraj morja. S tem bo imela tudi več ugleda in vpliva med tistim svetom, ki razume, kaj je svoboda.

Obsodilo se je tudi pisanje Jankota Roglja, ki ga je objavil v slovenskih listih proti Proletarcu in njegovemu uredniku.

Rogelj je z onim napadom storil veliko napako in vzel veselje za delo pri JPO marsikomu, ki je pričakoval, da se gre res v dober namen, ne pa da bo to nekakšno sredstvo za stresanje Rogljeve jeze na one, ki jih osebno mrzi, in pa za stresanje njegovega srda na Proletarca. Svoje "nestrankarstvo" je s tem sijajno pokazal.

Napredni rojaki si ne dajo kar tako ukazovati, kot se to dela pri reakciji, ki jo Rogelj brani, udriha pa po nečem, kar je pristašem delavskega gibanja zaklad, idealizma.

Vse razprave so bile stvarne in brez osebnosti. Vršile so se v duhu bratstva in se skonečle v prijateljskem razpoloženju.

Prihodnja seja bo v nedeljo 28. decembra, ki bo ob enem letna seja. Vršila se bo v društveni dvorani na Boydsvillu.

Sedaj se pripravljamo na konferenco Prosvetne matice, ki se bo vršila v nedeljo 28. septembra pri s. Josephu Skoffu na njegovi farmi.

Omenjal sem že, da bi se imela vršiti seja kluba Naprej št. 11 JSZ v nedeljo 7. septembra namesto 21. septembra. Naj ob tej priliki poročam, da smo imeli skupni sestanek in ukrenili, da seje ne bo, ker bo tajnik odsoten.

Prihodnja redna klubova seja se torej vrši tretjo nedeljo v oktobru (dne 19. oktobra).

Društvo št. 13 SNPJ, ki je tudi včlanjeno v Prosvetno matico, bo imelo veliko plesno zabavo v nedeljo 25. oktobra v Društveni dvorani na Boydsvillu. Igral bo Frank Barbič ml.

Važnost Alaske vsled sedanje vojne narašča

Alaska, ki je največji teritorij Zedinjenih držav, je ameriška vlada kupila od carske Rusije leta 1867 za sedem milijonov 200 tisoč dolarjev. Leta pozneje je zaslovela kot dežela zlata. Tisoče moških iz Zed. držav je odšlo tja, da si naberejo rumene kovine. Druga prirodna bogastva se je v Alaski načelo šele poslednja leta.

Ko je Sovjetska Rusija sklenila pakt prijateljstva s Hitlerjem in so se vsled tega odnosi Washingtona do Moskve povsem ohladili, so se vojaški ljudje v tej deželi oglašali, da je potrebno strateške točke v Alaski in njene otoke utrditi pred možnostjo sovjetskega napada. Kajti ruske posesti so blizu Alaske.

Z utrjevanjem, prvotno navidezno proti Sovjetski Rusiji, se je res pričelo, a sedaj, ko je v vojni z Nemčijo in ji je vlada Zed. držav spet postala prijazna, bodo baze v Alaski lahko dobrs služile v slučaju oboroženega konflikta med Zed. državami in Japonsko. Pa tudi Rusiji bodo lahko v korist.

Common Council (FLIS) je priredil o Alaski sledeči članek:

Obljuba ameriške vlade, da bo povsem pomagala Sovjetski Zvezi v njeni borbi proti napačni nazistični Nemčiji in njenih podprepnikov, zopet prinaša v ospredje Alasko, največji teritorij Združenih držav.

Alaska, ki ima 586.000 kvadratnih milj snega, ledu, gozdnatih dolin in bogatih rudnih naslag je nekdanj posedovala Rusija. L. 1867. so Združene države potem državnega tajnika Williama H. Sewarda kupile to ogromno ozemlje od carske vlade za \$7.200.000. Da si človek predstavlja obširnost tega ozemlja naj le povemo, da je Alaske več kot šestkrat bolj obsežna od Jugoslavije. Občinstvo je tedaj jako kritiziralo Sewarda, češ, da je potrošil javni denar za puhlo ledenico.

Od tedaj pa je Alaske — samo glede zlata — proizvedla skoraj stokrat več kot je znašala izvorna kupnina. Njeno ribarstvo, rude in gozdovi še vsebujejo neizmerno narodno bogastvo, ki se izračunati ne daje.

Vzlic bogatim zlatim rudnikom pa je naseljevanje in obdelovanje Alaske napredovalo le jako počasi. Dasi je onih nekoliko tisoč Rusov, ki so tam žive li za časa nakupa, že zdavnaj izginilo s svojimi potomci vred, ima ves teritorij danes le 60.000 prebivalcev in večjo polovico njih tvorijo Indijanci in Eskimi. Največjo kolonizacijo je vlada poskusila z naseljevanjem v bogati del poljedelske zemlje z Amerikanci, ki so bili v bedi radi nezaposlenosti.

V zadnjih letih pa so mero-dajni ljudje toliko v Združenih državah, kolikor v Kanadi, zahtevali, da je treba utrditi Alasko v svrhu obrambe. Zanimivo se je spominjati, da je bila Rusija svoje čase tako voljna odstopiti Alasko ravno zato, ker je smatrala njeno obrambo za nemogočo. Moderne iznajdbe pa so to vse spremenile. Pri mestih Unalaska, Kodiak in Sitka je ameriška mornarica že na delu razširjenja zračnih, podmornških in mornariških baz in troši na tem desetkrat toliko, kolikor je Seward plačal za Alasko. V zadnjem času je pretnja Japonske in čim dalje večje sodelovanje med Zdr. državami, Anglesko, Kanado in Sovjetsko Rusijo še bolj pospešilo tamošnje utrjevanje.

Največja pomanjkljivost Alaske je v pogledu prometnih in prevoznih sredstev. Gradnja dobrih cest je bila večkrat predlagana. Velikansko podjetje, o katerem se je večkrat govorilo, namreč gradnja motorne ceste, ki bi spojila Alasko z Buenos Airesom potom direktne proge od Fairbanksa v Alaski, čez Kanado, Združeno državo, Mehiko, Centralno in Južno Ameriko, se utegne uresničiti. Ta panameriška cesta bi bila 17.000 milj dolga in 11.000 milj od nje je že v rabi.

Podatki o rudarstvu za leto 1940 so nadaljen dokaz o vrednosti tega redko naseljenega ozemlja. Ne le da je bila produkcija zlata večja kot kdaj poprej, razun v prvih letih odkritja zlata, marveč se je začelo izkopavati v večji meri tudi platino, kositer, antimoni, živo srebro, srebro in premog. Obrambeni program je seveda pospešil eksploataranje teh potrebnih rud.

Iz vojaškega stališča tvori Alaske del pacifične obrambe. To velja zlasti dolgega niza Aljutskih otokov, ki segajo v polkrogu tja do Azije. Nekateri izmed njih so le 700 milj daleč od najbolj severne japonske trdnjave in baze pri Horumushiro. Alaske je v črti skozi severni tečaj bližja Evropi kot katera druga točka Združenih držav in to je z ozirom na razvoj aviacije jako važno.

Na tak način nov sporazum med Združenimi državami, Veliko Britanijo in Sovjetsko Rusijo utegne indirektno povzročiti največji razvoj Alaske v njeni godovini.

Common Council—FLIS.

iz Clevelanda in njegov orkester. Ti fantje so vedno zadovoljili posetnike s privlačnimi plesnimi komadi, ki jih imajo na izbiro. Bodisi slovenske valčke in polke, ali pa moderne plesne melodije.

Društvo je še vsikdar imelo velik poset, kar upamo, da bo tudi sedaj. — Joseph Snoy.

to izkopavati v večji meri tudi platino, kositer, antimoni, živo srebro, srebro in premog. Obrambeni program je seveda pospešil eksploataranje teh potrebnih rud.

Iz vojaškega stališča tvori Alaske del pacifične obrambe. To velja zlasti dolgega niza Aljutskih otokov, ki segajo v polkrogu tja do Azije. Nekateri izmed njih so le 700 milj daleč od najbolj severne japonske trdnjave in baze pri Horumushiro. Alaske je v črti skozi severni tečaj bližja Evropi kot katera druga točka Združenih držav in to je z ozirom na razvoj aviacije jako važno.

Na tak način nov sporazum med Združenimi državami, Veliko Britanijo in Sovjetsko Rusijo utegne indirektno povzročiti največji razvoj Alaske v njeni godovini.

Common Council—FLIS.

JAPONSKA VZTRAJA DA AZIJA MORA POD NJEN VPLIV

(Nadaljevanje s I. strani.)

ja. V odnošjih z Japonsko vodi slično politiko, kakor jo je od avgusta 1939 z Nemčijo, namreč taktiko sodelovanja in sprave.

Hitler je s svojim udarom to razmerje spremenil. Japonci bi silno radi, da se izbne sovjetske armade v Sibiriji. Ne le to, nego tudi, da Sibirijo ločijo od ostale Rusije, Vladivostok pa da postane njihovo pristanišče.

Za enkrat kažejo Rusiji še vedno prijateljsko lice. A ob enem preže udariti po nji čim se jim bo zadelo, da jim je zmaga zagotovljena. Morda bi to že storili, ako ne bi bilo tam blizu ameriške in angleške vojne mornarice.

Tole mi ne gre v glavo?

Dokler je bila Rusija v sporazumu z naciji, je bilo razumljivo, čemu so jo mnogi demokratično čuteči ljudje gledali postrani. A zakaj jo mrzeti sedaj, ko je bila napadena in se brani pred Hitlerjem na življenje in smrt?

IGNAZIO SILONE:

FONTAMARA

ROMAN IZ FASISTOVSKÉ ITALIJE

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel TALPA

(Nadaljevanje.)

—Trijе ali štiri smo stali sredi ceste, med nami sta bila tudi Marietta in Generale Baldissera; govorili smo pravkar o njem. Ko je nenadoma zopet stopil med nas, smo najprej menili, da je bila vest o njegovem odhodu samo šala, toda potem pa smo zapazili, da je bil oblečen v srajco, da je imel prazni klobuk na glavi, pod pazduho pa omot.

Čemu neki se je zopet vrnil? Privedoval nam je precej zmedeno.

—Stal sem na postaji in sem imel že vozni listek. Tedaj pa je prišla karabinierska patrulja, ki je zahtevala od vseh izkazov in povpraševala vsakega, zakaj potuje. Povedal sem takoj po pravici, čes, da grem v Cammarea na delo. Odgovorili so mi: "Dobro, ali imaš izkaz?" "Kakšen izkaz?" "Brez izkaza ne moreš na delo."

"Toda le kakšen izkaz so zahtevali? Pravega pojasnila nikakor nisem mogel dobiti. Denar za vozni listek sem dobil povrnen, nato so me pa potisnili s postaje. Tedaj sem se pa domislil, da bi šel do naslednje postaje peš in bi tam stopil na vlak. Komaj sem imel vozni listek, sta bila že dva karabinierna pri meni. Kam grem? V Cammarea na delo! Zaukazala sta mi: "Pokaži izkaz!"

"Kakšen izkaz?" "Brez izkaza ne smeš delati," sta mi povedala, "tako stoji v novem pravilniku za potujoče delavce." Skušal sem ju prepričati, da ne grem kot potujoči delavec v Cammarea, nego samo delat. Bilo pa je zaman. "Predpisi so predpisi. Brez izkaza ne smemo nobenemu delavcu, ki hoče v drugo okrožje, dovoliti, stopiti na vlak." Vrnili so mi denar za vozni listek in me zrinili s postaje. Toda zgodba o izkazu mi kar ni hotela v glavo. Stopil sem v neko gostilno in sem se začel z ljudmi pogovarjati. "Izkaz?" "Kaj ne veš, kaj je izkaz?" mi je dejal neki voznik. "Vso vojno se vendar o ničemer drugim ni govorilo kakor o izkazih!" In tako sem po izgubljenem dnevu zopet tu...

Berardovo poročilo je najbolj zanimalo Generala Baldissera, kajti nenadoma je potegnil iz žepa ožigosano okrožnico, ki jo je dobil s pošto:

"Tudi tu je govor o izkazu." Res je bil v njej govor o izkazu. Rokodelska zveza, sekcija predelovalcev usnja, provinca Aquila, je energično zahteval od Generala Baldissera, naj si priskrbi čevljarji izkaz.

"Tudi Elvira je dobila podobno pismo," je dodala Marietta, "vsa razburjena je prišla k meni, naj ji razložim, za kaj gre; razumela pa sem samo to da ni več svobodnega dela. Vsi Elvirini predniki so bili barvarji in tkalci in nihče je ni dolej oviral, sedaj pa so ji pisali, da bo morala plačevati davek in si pridobiti izkaz, če bo še dalje ostala pri tem poslu..."

Radi prihoda okrožnice in Berardovih doživljajev sem ušel sumiti, da gre zopet za kako šalo:

"Kaj pa ima vlada s čevljarji in barvarji opraviti? Kaj jo brigajo kafoni, ki iščejo po drugih provincah delo? Vlado morda morajo na drugo misliti," sem rekel, "to se vendar zasebne zadeve. Le v vojnem času se dogajajo take reči. Sedaj pa je vendar mir..."

"Kaj pa veš ti," mi je segel Generale Baldissera v besedo. "Kaj pa veš ti, ali imamo vojno ali mir?"

"Če vlada uvaja izkaze, pomeni to, da je zopet vojna," je z mračnim glasom nadaljeval Generale.

"Proti komu pa naj bi bila vojna?" je vprašal Berardo. "Kaj je mogoče, da bi bila vojna, ne da bi o njej kaj izvedeli?"

"Kaj pa veš ti," je znova povzel Generale, "kaj pa veš ti, neumen kafone brez zemlje. Kafoni se samo bojujejo v vojni, meščani pa jo napovedo..."

Ko je zadnja vojna izbruhnila, tudi ni nihče v Fontamari vedel, proti komu je bila naprejena. Pontius Pilatus se je zagrizel, da je proti Meneliku, Simpliciusu je trdil, da proti Turkom, in šele mnogo pozneje smo izvedeli, da je bila proti Trentu in Trstu. Toda v svetovni zgodovini so bile že vojne, o katerih ni nihče vedel, proti komu so bile. Vojna? Vojna je tako zamotana reč, da je kafone ne bo nikoli doumel... Kafone vidi samo prav majken del vojne, na primer različne izkaze, in to vpliva nanj. Meščan vidi že večji del, vojašnice in municijske tovarne. Kralj vidi vso svojo državo. Samo Bog pa vidi vse."

"Nehaj že! Kaj pa, ali boš vzel izkaz?" sem vprašal Baldissero.

"Vzel? Vzel že," je odvrnil. "Toda plačal? Plačal ga pa ne bom."

Tako smo se glede izkazov zedinili.

Tisti večer se je mnogo govorilo o vojni in ni bilo družine, ki bi se ne pogovarjala o njej. Vsa je izpraševala drugoga:

"Toda proti komu je vojna?" In nihče ni vedel za odgovor. Pred Sorcanerino gostilno je sedel Generale Baldissera in je potrpežljivo vsakemu, ki se je obrnil nanj, rekel:

"Proti komu da je vojna? Tudi jaz ne vem; na papirju, ki sem ga dobil, ne stoji nič o tem; papir samo zahteva, naj plačam izkaz..."

"Plačaj, zmeraj samo plačaj," so mrmrali kafoni. Nepričakovani prihod Innocenza La Legge je zmešnjavo še stopnjeval.

Moralo je biti nekaj prav posebnega, da se je upal Innocenzo La Legge, ki ga iz upravičenega strahu že več mesecev ni bilo v Fontamari, znova prikazati; iz lastnega nagiba gotovo ni prišel. Ko se je prikazal pred Sorcanerino gostilno in je videl, da so se od vseh strani zbirali kafoni, se je za hip strašno prestrašil. Izdajala ga je bledeca njegovega zajčjega obraza. Marietta mu je naglo podstavila pruko, sicer bi se zgrudil na tla.

"Oprostite, pardon," je pričel s tankim glasom, "nič se ne bojte, kar nič se ne bojte; čemu bi se pa bali? Ali sem sploh človek, gi bi mogel koga ustrašiti?"

"Govori!" ga je nahnul Berardo s prav malo hrabrečim glasom.

"Torej, razumimo se prav," je začel Innocenzo, "razumimo se dobro. Ne gre za davek. Pri vseh svetnikih vam prisegam, da ne gre za davek. Ponavljam: ne gre za davek. Če gre zanje, naj me Bog na mestu oslepi!"

Za nekaj minut je nastopil odmor. Innocenzo ni oslepel.

"Dalje!" ga je naganjal Berardo.

"Torej spomnili se boste, da je bil neki večer neki milični častnik tu? Neki kavaliere Pelino? Se še spominjate? Dobro! Izborno, to me prav veseli. Torej ta kavaliere Pelino je na višjo oblast poslal poročilo, v katerem poroča, da je Fontamara leglo sovražnikov današnjega režima. Le nič se nikaner ne bojte, to ne pomeni nič, le nikar strahu..."

"Kavaliere Pelino je nekatere pogovore, ki ste jih imeli v njegovi prisotnosti in ki so se obrčali proti današnjemu režimu in cerkvi, besedo za besedo sporočil dalje..."

Prav gotovo vas je napak razumel, prav gotovo. Toda višje oblasti so odločile prepričati, da bi se kaj takega ne ponavljalo... Zagotavljam vas, nič slabega, nič takega, kar bi bilo treba plačati, prav nič... Gre samo za malenkosti, ki jim pripisujejo v mestu velik pomen, ki pa se kafone zanje ne briga!"

Innocenzo ni vedel, kaj je vlada za Fontamario sklenila. Bil je občinski svet in je vedel samo za občinske sklepe, ki jih je moral razglasiti: ostalega ni vedel in ga tudi ni zanimalo. Prva točka njegovega poročila se je nanašala na policijsko uro, ki je bila zopet uvedena. Eno uro po avemariji ne sme biti noben kafone več izven hiše in mora do jutranje zarje ostati v njej.

"In mezza ostane ista?" je vprašal Berardo.

"Kaj pa ima vse to opraviti z mezo?" je odvrnil Innocenzo. "Seveda ima... Če pred jutranjo zarjo ne smemo iz hiše," je razlagal Berardo, "pomeni to, da pred dvanajsto ne bomo v Fucinu na delu... Če nam za nižji delavnik plačajo isto mezo, naj policijska ura kar živi!" "Kako pa naj hodimo na stran, če moramo ponoči vsi ostati v hišah?"

Innocenzo La Legge je bil kar zadet.

"Prav ničesar niste razumeli," je rekel, "ali pa se, oprostite mi, delate tako, da bi me jezili. Kdo vam je pa rekel, da morate izpremeniti svoje življenje? Vi ostanete kafoni in opravljali boste delo, kakor se vam bo zljubilo. Toda impresario je podesta in vi ne boste prepričali, da bi ne bil podesta. In jaz, kaj pa sem jaz? Jaz sem občinski svet in ne morete mi prepričati, da bi ne bil občinski svet. Impresario je kot podesta odredil, da morate ostati ponoči v hišah; tako se je zavaroval pred reklamacijami in protesti višjih oblasti. Jaz kot občinski svet vam prinašam

CHURCHILL KLICE NARODE NA UPOR

Angleški premier Winston Churchill smatra, da bo Nemčija odločno poražena le, ako se ji upro podjarmljeni narodi. V ta namen vodi Anglija ogromno propagando, ki dobro uspeva. Na gornji sliki je Churchill in pa par čeških vojakov, ki služijo v angleški armadi.

njegov ukaz. Vi kafoni pa napravite, kar je treba."

"In postava?" je zarjul Generale Baldissera. "Kam pa pride na ta način postava? Ali je postava ali je ni?"

"Stoj," ga je prekinil Innocenzo. "Ti, kdaj pa greš ti zvečer prav za prav v posteljo?"

"Tako, ko se stemni," je odgovoril stari, kratkovidni čevljar.

"In kdaj zjutraj vstaneš?" "Ob desetih, kajti dela je malo."

"Torej," je prerokoval občinski svet, "torej, imenujem te s tem za čuvaja postave."

Vsi so se smejali. Baldissera pa je ostal resen; ker se je že stemnilo, je odšel v posteljo.

Innocenzo, ki je bil radi nepričakovanega uspeha zelo srečen, je postal samozavestnejši. Prižgal si je cigareto in je pričel kaditi. Toda kadil je na prav poseben način, ki ga mi nismo poznali; namesto da bi pihal dim iz ust, ga je zadržal in ga nato puhnil skozi nosnice, prav kakor delajo pozimi živali... Naše začudenje pa je izrazil, da je prečital drugo podestovo naredbo proti Fontamari: V vseh javnih lokalih se mora obesiti tablica z napisom:

"In questo locale e proibito discutere di politica."

"V tem lokalju je prepovedano govoriti o politiki."

V vsej Fontamari je bil samo en javni lokal, Marietta's gostilna. Innocenzo je gostilničarji izročil od podesta podpisano povelje, v katerem je bilo rečeno, da bo ona odgovarjala, če se bodo ljudje v njenem lokalju še v bodoče pogovarjali o politiki...

"Toda v Fontamari sploh nihče ne ve, kaj je politika," je pripomnila popolnoma pravilno Sorcanera. "v moji gostilni ni še nikoli nihče govoril o politiki..."

"O čem se pa prav za prav pogovarjate, da se vrne kavaliere Pelino kakor divji v glavno mesto?" je vprašal Innocenzo.

"Pogovarjamo se o vsaki stvari malo," je znova povzela Sorcanera. "Pogovarjamo se o cenah, mezdah, davkih, zakonih; danes smo se pogovarjali o izkazih, vojni in izseljevanju."

"Nu, torej, prav o tem se v bodoče po podestovem ukazu ne smete več pogovarjati," je razlagal Innocenzo. "To ne ve ljaja samo za vas, nego za vso Italijo... V javnih lokalih se ne sme več diskutirati o davkih, plačah, cenah in zakonih..."

"Torej ne smemo več misliti," je zaključil Berardo.

"Pravilno! Berardo je natančno razumel," je vzkljnil Innocenzo. "To je smisel te odločbe. Treba je končno prenehati z diskutiranjem."

(Dalje prihodnjic.)

Angleški izvoz v Rusijo
Anglija je meseca avgusta sklenila s Sovjetsko Unijo trgovsko pogodbo, v kateri ji je dala prvič v tej vojni \$40.000.000 kredita. Za to visoko vsoto lahko kupi Rusija v Angliji in v angleških dominjonih kar potrebuje, na da bi ji bilo treba skrbeti, s čem in kdaj bo plačala.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Tone Zornik iz zap. Penne je bil zadnjih par tednov v agitaciji precej delaven. Poslal je 21 in pol naročnin in 5 oglasov za koledar.

Martin Bajc in **Tome Premru**, Meadow Lands, Pa., sta zadnji teden poslala vsak po en dolar v podpiranje Tomšičevega predloga.

V Chicagu zadnjih par tednov ni bilo nikakih posebnih aktivnosti. Imeli smo sicer drug za drugi piknik kluba št. 1, ki je uspel kljub temu, da udeležba ni bila taka kot bi si jo želeli. Velika ovira je bilo slabo vreme, posebno ker je začelo zgodaj popoldan deževati, dočim dežja tam kjer se je vršil piknik, ni bilo skoraj do konca, ko je bilo treba že domov. In če ljudje vidijo slabo vreme, ne gredo radi ven, pa jih je radi tega to pot mnogo izostalo. Prišlo pa je lepo številno Pullmančanov, med katerimi smo videli **Wm. Rusa** s soprogo, **Joseph Dresharja** tudi s soprogo, **ter Petra Vrhovnika** s soprogo in sinom, in še več drugih. **Upravnik** je dobil v tem času 13 in pol naročnin.

Iz Detroita je poslal **Leo Junko** 5 naročnin.

Vinko Yaksetich iz McIntyre, Pa., je poslal 1 naročnino.

Anton Jankovich iz metropolne je poslal 6 naročnin in še 6 oglasov za koledar ter \$1.50 podpore listu. **Jože Jauch** pa je obnovil naročnino in zraven dodal dolar v tiskovni sklad.

Iz Johnstowna, Pa., je poslal **Frank Cvetan** 4 naročnine in dolar podpore, ki jo je poslal listu **Steve Koren** iz Biltza, Pa.

V Waukeganu je na delu za list **Martin Judnich**. Poslal je dve naročnini.

Tone Zupančič, Point Marion, Pa., je poslal dve naročnini ter 50c v podporo listu.

Iz Bridgeporta, O., je poslal **Jože Snoy** prispevke za klub "Naprej" št. 11 JSZ in zraven dva oglasa za koledar ter \$4.35 ki jih je nabrala sodružica **Rose Skoff** na seji federacije S. N. P. J. v Moundsvillu, W. Va.

John Petkovič, Kokomo, Ind., je poslal svojo naročnino in zraven \$2.25 tiskovnemu skladu.

Pa naš farmar **Mike Krultz** iz Willarda, Wis., je zopet tu. Poslal je dve naročnini in prvi, da se kmalu spet oglasi.

Lojze Barborich iz Milwaukeeja je prav pridno na delu za oglase v koledar. Za začetek jih je poslal osem, zraven tega pa ne pozabi tudi na agitacijo za list. Poslal je 6 naročnin.

Iz Beech Grova, Ind., je obnovil naročnino **John Trček** in zraven poslal tudi dolar v tiskovni sklad.

Louis Pavlinich, Bellaire, O., piše, da nima priložnosti, da bi kaj nabral v tiskovni sklad, vsled tega pa je sam prispeval \$2.50. Pravi, da ako mu bo mogoče, bo rad storil kaj za Proletarca. Dobra beseda, **Lojze!**

Frank Strah, Lawrence, Pa., se rad udeležuje priredb. Predzadnje nedeljo je bil na pikniku kluba št. 118 JSZ v Strabane.

nu, Pa., in kot običajno tudi tukaj ni pozabil na Proletarca. Nabral je zanj \$4.70. **John Terčelj** pa je poslal dolar k Tomšičevemu predlogu, ki mu ga je izročil **Andy Bertl** iz nasebine Darragh, Pa.

Anton Dolinar, Mt. Harris, Colo., piše: Cenjeni: Zopet sem pozen z naročnino na Proletarca, kot ponavadi. Se pač držim pregovora, ki pravi "boljše pozneje kot nikoli." Tu vam pošiljam \$4.00, to je za enoletno naročnino na Proletarca, en dolar pa v njegov tiskovni sklad. Prav rad bi vam poslal kaj novih naročnin, pa žal, da tu ni Slovencev. Vidim pa, da se nekateri zelo zanimajo in dobro agitirajo za Proletarca. Vsem čast in priznanje. Pozdravljeni!"

Iz daljnega Oregon Cityja je obnovila naročnino na Proletarca **Zanikerjeva mama** in zraven dala tudi dolar tiskovnemu skladu, enega pa je prispeval njen sin **Frank**. Zanikerjeva mama so že v letih, toda Proletarca še zmerom radi čitajo, pa tudi sin **Frank** je naprednega mišljenja, kakor je bil tudi pokojni njen mož in oče. Priznanje obema.

Rusko zlato spet prihaja v Ameriko

Od kar je Rusija v vojni in so se odnošaji med Washingtonom in Moskvo zboljšali, Rusija lahko v Zed. državah kupuje različne materijal, ki ji v času pakta z Nemčijo ni bil na prodaj. Blago plačuje z zlatom. Minule tedne ga je poslala sem za okrog pet milijonov dolarjev.

Povečanje vojne cone

Z angleško-rusko invazijo v Perzijo se je vojna cona razširila daleč po Mali Aziji. Perzija je redko obljudena. Ima le nekaj nad petnajst milijonov prebivalcev. Po površini je šestkrat tolikšna kot je bila Jugoslavija.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

konomijo kot malokdo, je meseca avgusta odredila, da smejo v Berlinu od septembra naprej operirati le najmanjši taksiji, da se prihrani na gasolinu. Toda kaj naj počno sedaj lastniki taksijev? Saj je to edina njihova imovina.

Crka "V", ki si jo je izbralo vodstvo angleške propagande za svoj znak, prizadeva Nemčiji veliko škode. Posebno v sabotaži. V Franciji jo je toliko, da je oblast razglasila proti temu smrtno kazen. A še hujsje je na Češkem. Pa tudi Srbi se upirajo, dasi na svoj način.

Perzija se je odrekla prijateljstvo do Hitlerja, ker ji ni kazalo drugače. Izgubila je vojno, ne da bi bila resnično v nji.

Sovjetska Unija se je v vojni z Nemčijo odločila vse uničiti vse, kat pa da bi Nemčiji prepuštila kaj nedotaknjene. Na milijone vrednote je že uničila. Ako zmagaa, bo začela graditi znova. Če ne, nu, tedaj se bo moral Hitler pobrigati. Rusijo je pač invadiral baš zato, ker si je obetal ogromnih koristi od njenih bogastev. Za enkrat mu je uneslo. A upanja ni še izgubil.

Jugoslovanska vlada ima nesrečo, da je brez državnikov. So v nji je vsakdanji politiki in je zato v Londonu brez ugleda in brez veljave.

Največji delodajalec

Uncle Sam ima v svoji službi, nevštevi vojakne, nad 1.370.000 oseb. Meseca junija t. l. je znašala njihova plača \$205,581,547.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

XXI. IZKAZ

Johnstown, Pa. Andrew Vidrich \$1; Paul Less 50c, skupaj \$1.50.

Eveleth, Minn. Mike Kobal \$1.00. Indianapolis, Ind. Louis Sasek \$2. Detroit, Mich. Joe Koss \$1.00.

Cleveland, O. Po \$1: Louis Skube in Joseph Jauch, skupaj \$2.00. Clinton, Ind. Mary Room \$1.00. Chicago, Ill. Po \$1: John Turk in Rok Božičnik, skupaj \$2.00.

Oglesby, Ill. Po \$1: Christina Nadvesnik in Anna Kladičnik, skupaj \$2. Meadow Lands, Pa. Po \$1: Martin Bajc in Tone Premru, skupaj \$2.00.

Burgatstown, Pa. John Pirih 50c. Bolts, Pa. Steve Koren \$1.00. Kokomo, Ind. John Petkovič \$2.25.

Chisholm, Minn. Frank Klun in soproga \$2.00.

Beech Grove, Ind. John Trček \$1. Bellaire, O. Louis Pavlinich \$2.50. Point Marion, Pa. Tony Zupančič 50c.

Oregon City, Ore. Po \$1: Mama Zaniker in sin Frank Zaniker, skupaj \$2.00.

Mt. Harris, Colo. Anton Dolinar \$1.00.

Darragh, Pa. Andy Bertl \$1.00. Barton, O. Rose Skoff nabrala na seji federacije SNPJ v Moundsvillu, W. Va., \$4.35.

Lawrence, Pa. Po 25c: John Progar, Rudy Oklešen, John Zigmant, Frank Strah, Louis Bartol, John Korencič, George Klobučar, Anton Lutrick, Martin Bajc, Frank Zagar, John Koklich, Joe Zupančič, Frank Midofler, Jack Ambrozich, John Kvarčič, Louis Zagar, Louis Kumer in Anton Perčič; po 10c: John Plavčič in Vincenc Pernel, skupaj \$4.70. (Nabral na pikniku kluba 118 JSZ v Strabane, Pa., Frank Strah.)

Skupaj \$37.30, prejšnji izkaz \$1.157.51, skupaj \$1.194.51.

Stane tako malo — in toliko pomeni

Avtomatično gretje vode s plinom

Ni vam treba hoditi po stopnicah v klet — voda je vedno topla!

Topla voda je vedno v pipi

Lepo in udobno je imeti vedno dosti tople vode za uporabo doma, kadar jo rabite. Ni vam treba hoditi gor in dol po stopnicah ter kuriti, ampak sanio obrnete pipo in imate toplo vodo. Ni treba skrbeti za toplo vodo, kadar denete otroke v banjo, kajti vedno se lahko saneseta na vaš avtomatični "Gas Water Heater", da vam služi ponoči in po dnevu.

Nič dela

Nič skrbi

In cena? Čudili se boste, kako malo stane. Ljudje, ki imajo to avtomatično plinsko gretje vode, vedo, kako ekonomično je omisliti si toplo vodo na ta način. Zakaj ne prjete k nam, da vam damo vsa potrebna pojasnila. Ustavite se pri

VAŠEMU PLUMBERJU V VAŠI BLIZINI

This advertisement by the Public Service Company of Northern Illinois

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Nemci so izprevideli, da jim je rusko armado veliko laglje uničevati na papirju kakor na bojišču. Na papirju so jo premagali že prvi teden vojne. Ruske divizije Nemci razsekavajo kakor za stavo. Po deset, dvajset, trideset in tako naprej. Le čudno, kje Rusi dobo toliko divizij!

Peljaki so naslovili svetu proglas, ki je res dokument poguma in upornosti. Objavljen je bil v Inter-Allied Review, ki jo izdajajo zavezniške vlade. Dobro bi bilo, da bi ga prečitali tudi slovenski ministri. Iz njega bi razvideli, kako nesmislen je njihov jokavi proglas. Sicer se pa od navadnih pridigarjev kaj boljšega tudi pričakovati ne more.

Janko N. Rogelj je zelo slab frazlar. Na seji gl. odbora ABZ je stresel kup besed, odborniki pa so se muzali. Dejal jim je med drugim:

"Zelo ljubo in drago mi je, da vas morem pozdraviti v glavnem aradu naše Ameriške bratske zveze ter vas **POVABITI K TREZNEMU IN PLODOVITEMU delu**. Zato vas **POZIVAM**, da **PAZNO** zasledujete vsa poročila... Na tem zborovanju se morete sprijazniti z dejstvom, da ste glavni odborniki s prisotnostjo vašega duha, ker je **DOLŽNOST** vsakega glavnega odbornika, da posveti svoj čas v dobrobit in napredek naše bratske organizacije..."

Poročal je, da se je udeležil seje ohijske federacije in da je **APELARAL** na društvene zastopnike, "da naj gredo njih društva na delo."

Glavnim odbornikom je pridigal kot da je on edini, ki mu je mar dobrobit organizacije. Na primer:

"Posvetite vse vaše moči na tej seji za napredek in zboljšanje vaše in naše Ameriške bratske zveze. **ZAVEDAJTE** se vaše uradniške **DOLŽNOSTI** in dela, katerega ste prevzeli na zadnji konvenciji. Jaz želim in **HOCEM**, da je vsak glavni odbornik **ABZ** vedno aktiven..."

Isti zapisnik seje gl. odbora ABZ pravi tudi tole:
"Ponudba oglasa v koledarju Glasa Naroda se odobri, in sicer se vzame oglas ene strani. Pismo gledčev oglasa v Ameriškem družinskem koledarju se vzame na znanje."

Mladinski oddelek HBZ je imel svojo drugo redno konvencijo v Kansas Cityju. Otvoril jo je direktor John Badovinae, ki je takoj nato predstavil župnika Chas. Stimesa. On je dal otrokom svoj blagoslov in zborovanje nadaljeval z molitvijo. Nekoč je HBZ postala že toliko svobododomiselna, da so hrvatski duhovniki ustanovili konkurenčno podporno organizacijo, Hrvatsko Katoliško Za-

jednico — a sedaj jim je odveč, ker jim HBZ boljše služi.

Narodni Glasnik se je v čudoviti "evoluciji" razvil iz skrajno komunističnega glasila v panslavistični list. Sicer pa se je v zadnjih par desetletjih dogodilo že marsikaj še veliko bolj čudnega.

Ameriška Domovina piše:

"Akcijska za odpmoč stari domovini ne najde dosti odziva pri ljudeh. Glavni vzrok temu je, kot slišimo v razgovorih z ljudmi, ker nihče ne ve kdaj in kako se bo pomagalo. Nekateri pravijo, "kadar bom videl, da se bo lahko poslalo domov, bom pa dal." Drugi pravijo: "Jaz imam doma svojce. Kadar bom lahko postal, bom poslal svojim." Mi smo priporočali, naj bi začeli zbirati za zaboje živil, katere bi poslali jugoslovanskim vojnim ujetnikom. Mednarodni Rdeči križ v Švici je garantiral pravično razdelitev. Priprani smo, da bi bila tista skicija uspeša, ker bi bilo nekaj pozitivnega. Toda s svojim priporočilom nismo prodrli. Tako je pa zdaj ves mirno."

Slovenski List v Buenos Airesu, Argentina, piše o goriskem nadškofu Margottiju med drugim tole:

Gospoda Margottija ni treba predstavljati našim bralcem. Predobro ga poznamo. To je tisti gorški škof, nevredni naslednik blagopokojnega Sedeja, ki je vis svoj vpliv vporabljal za to, da je slovenski jezik izganjal iz slovenskih cerkva ter nesumljivo preganjal vsa one poštene slovenske dušne pastirje, ki so v skladu s Kristusovim naročilom hoteli svoj narod učiti v njegovem, slovenskem jeziku.

Ta, nevredni Sedej naslednik se je to dni spet enkrat proslavil. Ves totalitarni tisk je 21. t. m. prinisnel poročilo, da je Margotti imel v Gorici pridigo ter da je božji hram okrunil s sledečimi besedami: "Italija se je vtrikljulja protiboljševiški fronti z zavdušenjem in z vero, ki je nasrdajala v srednjem veku križarje. Italijanski vojaki so pripravljeno žrtvovati svojo kri za zmago kulturne nad temnim poganstvom in barbarstvom. Nekdo so nekoč voditelji Cerkve proslavljali in blagoslovljali križarje, ko so odhajali na Vzhod reševati Kristusov grob, tako pozdravljamo in blagoslovljamo danes italijanske legije, ki skupno z zaveznički odhajajo v boj z namenom, da razbijajo tisto ogromno ječo, v kateri ječi ruski narod, ogorčen pravice, da svobodno izpoveduje svojo vero. Zato prosimo vse verne katoličane, naj dvignejo svoje prošnje do Boga, da pokloni zmago hraniteljem Novega reda in pravice. Rimske legije bodo na ta način izvršile dvojno veliko nalogo: rešile bodo civilizacijo in zaščitile vero."

Nekoliko kilometrov vzhodno od Gorice, kjer je totalitarni Anti-kristusov pastir govoril take besede, morajo slovenski duhovniki čistiti strančila hri, v katerih so se nastanili predstavniki Novega reda; redovnice, ki so vse svoje življenje posvečile ljubavi do bližnjega, mečejo ti totalitarni "reševalci vere" iz tihih smotanost na ceste; v Srbiji s posebno naslado obcajajo pravoslavne duhovnike; v Mariboru javno proglašajo, da poznajo enega samega boga — Hitlerja!
In za take barbare, preganjalce ka-

toliške cerkve, naj bi verni katoličani prosili Boga, naj jim dodeli mnogo Takih "pridig", ki menda res smolec samo Margotti! Ali se ta gorški škof ne boji, da ga bo poboljšala božja roka?

Rojak vprašuje: Ako Italijani s Slovenci v provinci Lubiana lepo in dobrohotno ravnajo, kakor ugotavlja Rev. Zakrajšek, kako je mogoče, da bi se lotili škofa Rožmana in katoliškega prvaka Adlešiča? — J. P.

"**Domovina** pričakuje rešitve iz Amerike", vzklika "Ameriška Domovina". Tolaži rojake s poročilom, da je čudodelna podoba Matere Božje z Brezij na varnem, in da naši ljudje v starem kraju molijo, čeprav so jim duhovniki pregnali. Dne 24. avgusta se je vršil v Clevelandu slovenski katoliški shod. Omenjeni list trdi, da se ga je udeležilo 10,000 ljudi. Glavna govornika, kakor je bilo v tej koloni omenjeno že prej, sta bila županski kandidati Frank Lausche in pater Kazimir Zakrajšek. Shod se je vršil pod pokroviteljstvom Društva Najsvetejšega Imena. Predsedoval je kanonik Oman. Predložil je resolucijo zvestobe ameriški vladi in Svetemu Očetu. Sledeča je zanimiva zato, ker pokazuje, kako nesmiselno delujejo slovenski klerikalci, bodisi tukaj ali tam. Resolucija katoliških Slovencev v Ohio pravi med drugim:

"Izjavljamo popolno vdanost Sv. Očetu Piju XII., navdušeno pozdravljamo njegovo Svetost in združeni s srcem s Petrovo Stolico mu prisagamo svojo zvestobo.

V tih tako težkih časih ameriški Slovenci čutimo potrebo posebnega božjega varstva in pripojenja pri Bogu, zato prosimo Sv. Stolico, da pospeši proces beatifikacije našega rojaka, velikega pionirja krščanske kulture v Ameriki, škofa Friderik Baraga, indijanskega misijonarja.

Verujemo v Boga in Njgovo večno pravičnost.
Zaupamo v varstvo in pomoč Marije z Brezij, Kraljice Slovencev.
Za odbora:
Rt. Rev. John J. Oman, duhovni vodja,
Michael Kolar, predsednik,
Frank A. Hočevar, tajnik.

Gornja resolucija je zanimiva zato, ker govori v imenu večine Slovencev in še največ pa radi tega, ker je popolnoma "božjepotniška". Sicer pa, ako celo takozvani slovenski ministri ne morejo drugega dati v svet kot božjepotniške progla-se, kako naj pričakujemo od naših katoliških rojakov v metropoli, da bi mogli napisati kaj bolj pametnega.

Urednik Ameriške Domovine poroča, da ko je kanonik Oman vprašal navzoče, če se z resolucijo strinjajo — "je ves narod kot en mož dvignil roko."

Resolucija je bila v angleškem prevodu poslana predsedniku Rooseveltu, angleškemu premierju Churchillju, jugoslovanski vladi v London in Sveti Stolici v Rim. Torej se vendarle nekako borimo za svobodo ali vsaj medujemo, da nam bi dali enega svetnika našega rodu.

James H. Maurer se redkokdaj oglasi. Je v letih in zelo slabega zdravja. Dokler je zmogel, je delal v unijah in v socialistični stranki do skrajnosti svojih moči. Prizadeval si je, da jo obvaruje pred razkolji, pa mu ni uspelo. Nedolgo tega se je spet oglasil. S prav kratko izjavo je kritiziral Normana Thomasa, ki slično Lindberghu in drugim izolacionistom propagira proti Rooseveltovi vnanji politiki oziroma zoper podpiranje Anglije v vojni s Hitlerjem. Maurer pravi, da je sedanja vojna bistveno drugačna od prejšnje in njegovo mnenje je, da je Thomasova taktika napačna.

Pater Ambrožič meni, da četudi Italijani s Slovenci sedaj "dobrohotno ravnajo", je to le začasnica. Ko se jim bo zazdelo, pa bodo planili po njih enako, kot so na naše primorske rojake. To je odgovoril patru Kazimirju Zakrajšku, ki se je spozabil in pohvalil Italijane.

Alojziju Kuhar je brčkone najsposobnejši slovenski katoliški propagandist. Sedaj je

član jugoslovanske zamejne vlade. Proglas slovenskih ministrov, objavljen v večini jugoslovanskih listov v tej deželi, je njegovo delo. Najhujše se mu zdi, ker naciji preganjajo duhovnike. Toda šele ko so prišli v Slovenijo! Ko so udarili po Poljakih, ga ni posebno genilo. V času civilne vojne v Španiji je pisal članek za člankom v oporo Mussolinijevi in Hitlerjevi intervenciji. Ko je Mussolini podvel v Avstriji klerofašistični puč, ga je Alojziju Kuhar podprl in tudi dr. Anton Korosec, ki je bil eden izmed vodilnih članov jugoslovanske vlade. Ko je bila žrtvovana Hitlerju Čehoslovaka, so pri Slovencu vedeli povedati le, da jo je zadela nesreča vsled njenega brezbožništva. Izdajstva, ki so ga izvršili klerikalni voditelji na Slovaškem, Alojziju Kuhar ni obojal, nego ga je opravičeval. Šele ko je Hitler udaril po slovenski duhovščini, je Alojzija zabolelo. Ako bi bil res krščanski, bi bil lahko kdaj napisal prijazno besedo o Zidih, ki jih je Hitler tolkel v Nemčiji in Avstriji, o Abesincih, katerim je prinisnel "sveto vero" Mussolini, o Čehih, ki jih je tudi Jugoslavija pustila na cedilu, in to še predno jih je žrtvoval Chamberlain, in pisal bi bil lahko simpatično o drugih, ki so postali žrtev fašističnih agresorjev. Kdor veruje v svobodo in pravičnost, mora verovati v svobodo in pravičnost za vse, ne samo zase.

Barbič kritizira
Cleveland, O. — Naš Jože Snoy pravi v dopisu v Proletarcu z dne 27. avgusta, da se urednik Proletarca nikogar ne "šonira". Nered povem Jožetu, da je v zmoti. Če se Proletarac ne šonira, zakaj ne pove J. P. v svojih glasovih iz Clevelanda, kako se obnašajo v tej kampanji narodnega demokratičnega indorsiranega kandidata nekateri naši dobro poznani sodruzi? To bi bila jako zanimiva povest.

Morda je to tista Medveškova povest, ki se bo tiskala v Prosveti?

Seve, mi ne vemo, vemo pa, da je on in njegov pomožni sodrug ter še par drugih sodrugov bobnal za narodnega kandidata, ki je med našim narodom edini poštenjak, in vsi drugi, ki so ronali pred njim, so bili "uzmoviči", kamor bi se la-

Ameriški parašutniki v akciji
Parašutniki so se v sedanji vojni izkazali za zelo važno vejo bojevanja, posebno pri uničevanju, ali pa protikliranju mostov, najhuj pa v sabotažnih akcijah. Gornje je slika iz ameriške armade.

hko vključilo tega dopisnika.
Tukaj so ustanovili celo nekak independent za Lauschetu klub, v katerem je tajnik klub št. 49 JSZ zapisnikar in kot tak agitator za demokratično stranko. Od kdaj so soc. pravila v toliko spremenjena, da lahko sodrug deluje za kandidata o katerih se je že od početka soc. stranke ugotavljalo, da je demokratična stranka tipično republikanski, in da sta obe kapitalistični stranki?

Sodruzi, ki ste poslali protitest proti Janku Rogelju, ki je seve na mestu, ga pošljite še proti sodrugom, ki niso sodruzi, ki oglašajo kandidata, kar je proti načelom onih, ki se nazivajo socialisti. Glavni faktorji so: Medvešek, Jontez in Jankovih, ki so označeni kot socialisti, katerih se pa socialistična barva nič ne drži.

Na to naj mi Jože Snoy nikar ne odgovarja. Na to mora odgovorjati urednik Proletarca in eksekutiva JSZ.

Zanimalo nas bo, kakšen bo rezultat odgovora, ker za ta dopis nam je dal povod J. P. In ne pozabite sodruzi za demokrata, da vi v tem akoudžete JSZ in Prosvetni matiči. Ker mi, ki se še čutimo rdeče pod kožo smo podvzeli akcijo, da naj se prispevi iz društvenih blagajn ne dajejo političnim kandidatom, četudi so nastale radi tega velike zamere. Baje je celo naša domača zveza v Clevelandu sklenila, da njena društva in ne Glasilo ne smejo prispevati v kampanjske svrhe. **Frank Barbič.**

Filipič vprašuje
Cleveland, O. — Čemu je pater Kazimir Zakrajšek zapustil svoj ljubljeni narod baš sedaj v narodovemu najkritičnejšemu času. In od tu ključ: Pomagajte!

Dober boritelj ostane na svojem mestu tudi kadar je nevarno. Rev. Zakrajšek tega ni storil. Mišl si, naj le drugi umirajo! Ko se zvedri, pa se spet vrne med svoj ljubljeni narod.
(Op. ur.—Filipičevu kritiziranje Rev. Zakrajška je neupravičeno. Za svojo stvar bo lahko storil več tukaj kot pa ako bi bil ostal tam. Igrati vlogu mučenika ne bi imelo v njegovem slučaju nikakršnega smisla in koristi ne za slovenstvo, ne za katoličanstvo, ne za Jugoslavijo.)

Kaj je klerikalna politična mašina v Sloveniji delala skozi svojih dvaindvajset let? Kaj je storila za ubogi revni narod? Mar ga ni vodila v fašizem? Le škoda, da dr. Anton Korosec več ne živi, da bi lahko videl posledice svojega dela!

Kakšno navodilo in delo ima "direktor publicitete" pri popomožni akciji za Jugoslavijo, da piše propagandne dopise proti osebam in listom naprednih idej?

Ali morda je zato, da se nadkom mašuje vsled osebnih razlogov? In pa da s tem zablesti njegova zvezda?

"Direktor publicitete" je nekaj let nazaj zmerom poudarjal, da čemu bi se pripravili in topli na "stara leta". Prebijmo še dneve, ki so nam dani, složno in mirno, saj smo vendar vsi prav zadovoljni!

To je bilo takrat, ko Janko še ni bil predsednik, ne tukaj, ne tam. A sedaj, ko je splezal po drugih navzgor, pa bje po tistemu, kar je včas sam pridigoval.

Zakaj je Janko Rogelj kandidiral in bil izvoljen v direktorij SND na St. Clair Ave.? Dom ima veliko zavarovalnico: Marsikomu, ki prodaja "insurance", diše tabe vabe! Toda so tudi taki, ki se jih nočejo polakomniti. "Če sem vreden, mi dajte, ako ne, tudi dobro!" Ne verjamem, da je Janko med temi. Insurance mu je kruh in dobil ga je, kot čujem, lep kos tudi od omenjene ustanove.

Tako si je po malem pomagala naprej in iztisnil ven napredne in klerikalne rojake, kjer mu je kazalo in se končno prikopal do predsedniškega

stolčka. On se razume na tako igranje.

Zakaj Rogelj poziva svoje društvo in članstvo, da naj prispeva v pomožno akcijo za Jugoslavijo? Mar ne ve, da je to "politika"?

Janko je neustrankar. A čemu ne bi bil neustrankar tudi v organizaciji, kateri mu je dala čast glavnega predsednika? (Pazi se, Zbašnik. Imaš s tem dečkom tekmeča!)

Nekoč me je nekdo kritiziral, češ, "ja, kdaj pa je Rogelj koga še kaj prosil!" — Obregnil se je ob moj dopis, v katerem sem ga omenil in grajal. Ko sem mu stvar pojasnil, da fant nima iskrenih namenov, nego le vihra po vetru, mu sicer tudi ni bilo všeč, a po mojih nadaljnjih dokazovanjih, ki jih ni bilo treba dosti, pa je vendar zadostovalo, da mi ni več ugovarjal.

Rogelj je predsedništvo sprejel v veri, da se bo postavil. V ta namen je veliko pisal za pospešenje kampanje novega imena. Oglašal pa je sebe, namesto nove ime. Stari člani so ostali pri starih nazorih, mladi pa se niso zanimali. A Janko jih je bombardiral: "Jaz vas prosim, storite, kar vam naročam."

Ni uspel, ker česar sam ni delal, kako naj od drugih pričakuje, da bi delali? On bi se rad svetil, se vozil na jednotne stroške in govoril, a rezultat je tako piškav, da druge poziva, češ, delajte vi!

Urednik Prosvete je tudi priobčil Bogljeve napad na Proletarca ter na Proletarčevega urednika. Rogelj je stresel pod pretevoz relifa na Proletarca in Zaitza svojo staro jezo. Bil bi boljše, da se bi tisti spis izgubil v košu in nato v smetišču, kot pa da je prišel v javnost. **John Filipič.**

"Večni popotnik" poroča

Chicago, Ill. — Marsikomu je znano, da sem pred par tedni svojo Cilko zapustil in šel na agitacijo za časopise. Kadar je človek na potu, ne utegne pisati dopisov, in tako sem iz Proletarca za nekaj časa izostal.

Torej "Big Tony" v Oaklandu, in drugi prijatelji, oprostite.

Dobil pa sem vzlic vsemu še nekaj podpirateljev k Tonijevemu predlogu.

Podpisani je poklonil provizije od naročnin v vsoti \$1.50. Torej sem nekaj le storil za dobro stvar. Naš stari korenjak Anton Babich, Cleveland, je spet prispeval en dolar. Pisal sem o njemu že zadnjič, da je fant od fare. Je sposoben za marsikaj, tudi za jarem sv. Lukeža.

Nadalje je prispeval "copak" v tiskovni sklad Math Zoran, De Pue, Ill. Ni bil prvi, ne zadnji, ki ga je dal v tak namen.

Prispeval je \$ v ta sklad tudi Tone Gosar, Waukegan, ki je

že dolgo naročnik Proletarca in Prosvete. Podpira vse naše stvari in tudi popotnika je popeljal s svojim avtom po naselbini. Lepa hvala, Toni!

O, še dva druga sta mi izročila v ta sklad. Namreč Frank Zbašnik v veliki čikaški vasi, in pa Angela Zaitz.

To pišem prvo jutro po tridnevni prireditvi narodnega praznika SNPJ. Spal sem v SDC. Lahko si predstavljate, kako sem razpolozen. Tolažim se le, da se nekaterim drugim godi še celo slabše kakor meni. Nekateri domačini (čikaški) vidijo te naše težave, pa zbijajo šale na naš račun, ker jih veseli, da so imeli tako veliko prireditev.

Anton Jankovič.

Še več pomoči za Novakov besednjak

V teku zadnjih par tednov sem prejela naročila izdanju Novakovega besednjaka v pomoč še od sledečih društev in krožkov: št. 83, 147 (pet izvodov), 135 (dve izvoda) SNPJ; št. 197 SSPZ; krožka št. 1 in 2 Napredne Slovence.

Ob tej priliki naj se prisrčno zahvalim vsem zgornjim društvom in obema krožkoma Naprednih Slovencev za njihovo prijaznost in naklonjenost upaje, da bodo še vse druge slične naše organizacije sledile temu lepemu zgledu kulturne zavedenosti ter nam tako pomagale vsaka po svojih močeh v tem narodnem prizadevanju, ki je potrebno in koristno za nas in naše potomstvo.

Ves denar, nabran v ta namen, se varno nalaga v banko na hranilno vlogo, ki je v zadnjem času že izredno narastla. **Mrs. Agnes Novak, 2506 N. Clark St., Chicago, Ill.**

Rekonstrukcija jugoslovanske vlade

London, 25. avg. — (JK) — Po konferenci na koncu tedna je bila v popolnem soglasju z vsemi ustavnimi činitelji in soglasno odločitvijo vseh članov vlade danes objavljena tukaj rekonstrukcija kralj. jugoslov. vlade. — Predsednik general Dušan T. Simović je poleg predsedništva prevzel tudi resort ministra notranjih zadev, vojske, mornarice, letalstva in prometa. — Dr. Miha Krek je postal tretji podpredsednik vlade, A. G. B. Jeftić pa minister brez listnice. Dr. S. Jovanović, Srb, je prvi, a dr. J. Krnjević, Hrvat, drugi podpredsednik vlade, med tem ko je sedaj postal v duhu polne enakopravnosti dr. Miha Krek, Slovenec, tretji podpredsednik. — Poleg teh je še 27 ministrov. — Jasno je, da je bila rekonstrukcija izvedena v duhu vseplošnega narodnega sporazuma in enakopravnosti, kakor tudi z namenom, da se osvobodijo resortnih dolžnosti ministri, ki bodo prevzeli vodstvo drugih važnih poslov, kakor so n. pr. Misije v inozemstvu, aktivno poveljevanje jugoslovanske vojske itd.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUSTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUSTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ŽIVLJENJE IN LJUBEZEN

(Sledeče je iz predavanja, ki ga je imel pred leti v Ljubljani znani kulturni delavec, socialist, pokojni dr. Henrik Tuma.)

(Nadaljevanje.)

Svetlo se leskeče sinja gladina morja v luninem svitu. Lahni plitvi valovi oplakujejo širo obal. V daljavi iz morske gladine pa se dviga širok, ploški val, kakor orjaška lobjanja. Srebrnivo se sem in tja zaleskeče iz vala, val pa se vanjka, dviga in boči iz gladine in zopet oplahne. Slaniki so! Iz neznanih globin ameriške strani Atlantskega oceana prihajajo. Milijone in milijone jih je, morda milijarde. Vse rine in sili naprej k zaželeni obali. Skoraj ni mesta za plavanje in čisto spodaj plavajoče ribe dvignejo zgornje plasti nad vodo. V gneču pa se zaganjajo morski volkovi, tjunli, nad njimi švirgajo galebi in morske roparice, pa zajemajo obilni plen. Iz morja se pojavi orjaški rep velikega kita, ki se zažene v maso in polni svoje nenasično žrelo. Ribiči pa kar zavozijo nad gneču in z lopatami mečejo slanike v čolne. Ribe niti ne slutijo nevarnosti, polne so poželenja. Dospelo se do obale. Morsko dno pokriva tenak, mehak pesek, nad peskom se gnetejo ribe, krilnice pa spuščajo milijarde svojih jajčec iz sebe. Nad njimi se gnetejo mrisniki, pravijo jim tudi mlečniki, pa spuščajo belkasti sok, mrs iz sebe, da se meša z ikrami, luskinami in motom, ki je nastal vsled trenja med ribami. Vse pomešano se polagoma potaplja na dno, morje je motno na kilometre na levo in desno, ikre se zarijejo v pesek ter mot pokrije ribjo zalogo z varno odejo. Ko ribice iz nje prodirjo, nastopijo skrivnostno pot nazaj v globine morja onkraj Atlantskega oceana. Gorostasna prikazen spolne ljubezni v prirodi!

Vso pustno noč je preplezal mladenič. Fantje in dekline so se gnetli v plesni dvorani, kakor slaniki ob morski obali. Zarana na pepelnico sredo pa fant vse potr zdravij svojega mačka v želodcu in srcu, pa si naroči slanika. Nehote mu uide misel na morsko obal, kjer je slanik postal — žrtev ljubezni. Tudi on!

Visoko v gori je na strmo, zeleno polico z lahnim, ponosnim korakom stopil gams. Daleč okrog njega puhti čuden vonj, znamenje, da vabi samico. Poznate ta vonj. Nekako grdo pravijo: "smrdi ko mejmašni kozel." Tam v grmovju ga željno čaka gamsica. Tudi ona vonja. Vonj pa je privabil drugega gamsa, tekmeča. Kdo bo močnejši? Prične se boj na življenje in smrt. Sprva skušata drug drugega teledbiti po strmini v prepad, pa sta skoraj enako močna. In zaganjata se s svojimi kručljji drug proti drugemu ter skušata z upognjeno, ostro konico pretrgati žilo. Vesta dobro, kako se zada smrtna rana. Komur se udarec posreči, ostane zmagovalc, njegova bo samica.

Pa sem šel po razsvetljeni, široki ulici velemesta, pred mano je stopicala z lahkim, drobecim korakom vonjajoča ženska. Spomnila me je na vonj gamsa v planinah. Stopil sem mimo, pogledal, bila je lepo, mlado dekle. Bog zna, če ve, zakaj tako diši?

Stanoval sem — že davno je od tega, bil sem še mlad — v solnični Gorici. Orjaške platane so spremljale korso, široko cesto iz mesta na kolodvor. Na obeh straneh so bile takrat le vile z vrtovi, ograjene s plotom tuj in cipres. V gošči plotja je gneznila meni nasproti slavka. Spal sem navadno pri odprtem oknu in zarana v prvem razsvitu je zapel slavec ne daleč od tam svojo svatbeno pesem. Vsako jutro me je zbudil, klicati in iskal je družico. Ljubenzna melodija je jasno odmevala iz njegovega petja in vzbujala tudi v meni slast ljubezni. Saj je kakor vrela iz ptičjega grla!

Tam ob živi meji raste pomladni rastlina s širokimi, velikimi listi, cvet pa je kakor zvi-

tek. Iz srede zvika moli, kakor kljice, poln cvetnega prahu. To je štrkavec, (nemški mu pravijo Aaronstab). Daleč na okrog razširja čuden, neprijeten vonj. Privabi nanj muhe pljunčkarice, ki naj posamejno s kljicami cvetni prah in prenesejo na drug cvet. Tudi rastline vabijo na svatbo, z dišavo, kakor vijolice ali pa s smradom kakor štrkavec.

Prvo pomladansko solnce sije po brdih. Leska je obronila svoje abranke. V solnični gorici se tesno nanizane luskinice spuste, pod vsako se pokazejo žolti prašniki. Nekoliko uže pod abrankom pa je konaj za lečo velika cvetka samica, ki tvori gručičo pritiskano v koticke vejice, sestavljene iz majhnih temnordečih cvetk, iz katerih mole še nekoliko emnejeje brazdice. Veter porese vejice, iz abrankov se siplje plod, cvetni prah, da oči ljudi male, rdeče samice pod ujimi. Iz neznanke gručiče nastoje v zelenih oklepjih in dozore čadavi lešniki. Solnčna jesen! V nedeljo popoldne. — Vaški par po brdih bere lešničke in fant poje:

"Bod' moja, bod' moja, t' bom lešničko dal,
bo tiste potokla, t' bom drugih nabral."

Bliža se maj in jablana se ogrije v cvetje. Vse belo in rožnato. Roji čebelic hite od cveta do cveta in nabirajo prašek na kosmata svoja stegenca, pa ga prenašajo iz ene cvetke na drugo. Veter pa veje in odnaša milijone žoltega peloda, ki zaman išče plodno brazdo. Tako rosi priroda bogato seme zaman.

S senožeti prihaja kosec, stajut, širokogrud. Sreča brhko mladenko. Pozdrav in pogled iz duše v dušo! Nalahko boža roka roko — iz oči zasije radost — težka je očitev. Mladenka pa poje osamela:

"Oj snoci sva se srečala, prav mi sva se pogledala,
solnce so b'le naj'ne oči, vse to ljubezen stri."

Kako lepa je bolešt, ki spremlja ljubezen! Saj pravi tudi druga narodna pesem:

"kdor će pa vedet, kaj je ljubezen,
mene naj vpraša, jaz mu povem.
Gotova ljubezen, gotova bolezen,
gotovo je ranjeno tvoje srce."

Kovač kuje železo, da iskre in skaje švrkajo na vse strani. Kuje ljubezen, kuje prihodnost z močno roko! Oči mu svetlo žare, kakor da bi gledal nekaj čudovitega, veselega v bodočnosti. Večerni zvon ga vede k dekletu, pa vpraša: "Si moja?" — "Sem."

A tudi krepko preko bolešt in sanjivosti zna zapeti deklina:

"Če nisem za tebe, izberi si drugo,
ne hodi za mano, nikar me ne gledj."

In fant:

"pa sem k njej prišol, dala mi je stov,
pa je drug prišol, vzela mi je stov,
sem pa zavrlakov in sem šov."

Ter šegavo zapoje dekle plašljivemu fantu:

"kaj se ti pobeš v nevarnost podajaš,
češ Sava' v vas hodiš, pa plavat ne znaš."

Vidimo, da vsepovsod v neskončni prirodi, po polju in jezuru, po gorah in dolinah, po vasi in mestu kljuje življenje, kljuje ljubezen. Vzbujajo muke in človeku: svit, barva in oblika, vonj in smrad, zvok, soglasje in šum, med in grenčica, božanje in nasilje. Vnanja priroda je, ki nam daje muke skozi oko, uho, nos, jezik, tip, ustnice in vsega života, da poželi samec po samici. Spolna pojitev ustvarja nam največjo slast, ki se razvija stopnjevale, ko človek jame izbirati, ko se razum in volja dvigneta nad pohoto. Takrat se človek tudi dvigne nad žival, takrat nastane ljubezen. Višje, ko se človek dviga po delu v tehniki in estetiki, finejša postaja izbira, pohota preide v čisto ljubezen, ki jo daje najvišja izbira, samoodločba in samo obvladavanje moža in žene.

Zapadna slovanska zveza se seli proti vzhodu

V četrtek prejšnji teden je bila v Chicagu zaključena eneista redna konvencija Zapadne slovanske zveze. Zborovala je štiri dni. Udeležilo se je 50 delegatov in glavnih odbornikov.

To je bila prva konvencija ZSZ, ki se je vršila vzhodno od države Colorado. Prihodnja bo še dalj na "eastu", namreč v Clevelandu.

Glavni urad ZSZ je v Denverju, Colo. Prva leta je bila tores "zapadna" organizacija. Sedaj ima precej družtev tudi drugje, med njimi dva v Chicagu, ki imata skupno v obeh oddelkih okrog 700 članov.

Konvenciji je predsedoval Cikažan Leo Jurjevec, ki je gl. predsednik ZSZ. Bil je v glavni odbor ponovno izvoljen soglasno. Ostali odborniki so, Anthony Jersin, gl. tajnik; Michael P. Horvat, Denver; gl. blagajnik; prvi glavni podpredsednik Geo. J. Miroslavich, Denver; drugi gl. podpredsednik, Frank Bradač, Joliet, Ill.; predsednik nadzornega odbora Matt J. Kochevar, Pueblo, Colo.; Mike Popovich, So. Chicago, in Anton Rupar, Pueblo, sta ostala dva člana tega oddelka.

V porotni odbor so bili izvoljeni Joe Blatnik, Pueblo, Jennie V. Mervar, Cleveland, Joe Godec, Cleveland, Candid Grmed, Chicago, in Joe Novak, Minn.

Dnevnice so bile po \$10. Plača gl. predsednika bo v bodoče \$25 na mesec. Dosedaj je bila \$150 letno. Glavni tajnik bo prejemal \$200 mesečno, ali toliko kot dosedaj. Plača blagajnika je \$150 letno.

ZSZ se ponaša z uspevajočim mladinskim oddelkom, kateremu načeljuje Geo. J. Miroslavich. Zaeno z regularno konvencijo se je vršila posebna konvencija mladinskega oddelka, katere se je udeležilo 31 mladih članov.

Tajnik Jersin je poročal, da znaša solventnost ZSZ 128% in da je to v marsičem ena izmed najboljših podpornih organizacij.

Konvencija se je vršila v cer-

kveni dvorani sv. Štefana, ban- ket pa v šolski dvorani. 22. uli- so v sosesčini, kjer se je kon- vencija vršila, so rojaki ozaljšali z zastavami in napisi.

Na banketu je bil deležen največ komplimentov predse- dnik Leo Jurjevec in tudi tajnik Jersin. Jurjevec je na banketu slavil v daljšem govoru posebno odvetnik Kochevar iz Puebla. Na banketu je bilo blizu 500 ljudi, ali kolikor jih sploh mo- re v šolsko dvorano.

Postrežba je bila dobra in tudi sporeda je bilo v izobilju. Stoloravnatelj je bil Leo Jurje- vec, ki je pozval kot prvega govornika čikaškega sloven- skega župnika Gabrenjo. Nato je pozval še par drugih sloven- skih duhovnikov, med njimi Medica iz So. Chicaga, ki je zbiral šale, kar je na banketni menda še najpomembnejše.

Zanimiv rojak je direktor mladinskega oddelka ZSZ Mi- roslavich. Pravijo, da ga imajo otroci zelo radi.

O podpornih organizacijah sta govorila Joseph Zalar in A. Jersin. Ivan Jerič je imel svoj običajni govor. V glasbenem delu je najbolj ugajal Prerov- nov kvartet. Nastopili sta tudi sestri Korenčan, Plut trio; Miss Spoler iz Puebla ter pevski zbor Adrija.

Na konvenciji je govoril ju- goslovanski poslanik Konstan- tin Fotić, na banketu pa konzul Cabrić. Delegacija je sklenila, da ZSZ prispeva \$500 Rdeče- mu križu v pomoč Jugoslaviji. Tako je bilo namreč poročano na banketu.

"Sedaj boste pa slišali naj- boljšega govornika, kar jih premorejo Slovenci," je ozna- nil Leo Jurjevec, ter predstavil Rudija Trošta. Govoril je o ju- goslovanskih škofih in Svete- mu Očetu. To je bil edini ver- ski govor na banketu, očit se- veda v jugoslovanski.

Govorniški in koncertni po- red je bil končan o polnoči. Vstajanja je bilo precej, kakor v cerkvi. Predsednik omizja je banketnike pozval, da naj sto- je, ko bo Adrija pela ameriško himno, in pa da naj stoji, ko bo zaorila slovenska himna "Naprej zastave slave". Potem je odvetnik Kochevar navzoče pozval, da naj vstanejo v po-

čast Jurjevcu, ta pa, da naj se izkaže enako čast gl. tajniku Jersinu.

Ze proti koncu, ko se je dvo- rana že priločno izpraznila, je bilo treba vstati še v počast konzulu Cabriću.

Vzeto v splošnem, je bila konvencija ZSZ uspeh in ena- ko banket. Večino čestitk zato je dobil Leo Jurjevec.

Poročevalec.

Dan SNPJ imenitno uspel

Chicago. — Dan SNPJ — oziroma so bili trije dnevi — je imenitno uspel. Prireditev v soboto v Lawndale Masonic templu je imela obilen poset, na pikniku v nedeljo pa je bilo več tisoč ljudi. Prišli so večinoma iz illinojskih in wisconskih naselbin, a bilo jih je mnogo tudi iz drugih držav.

Glavno zanimanje je bilo za avtomobil, ki ga je dobila Miss E. Bednar iz So. Chicaga. Srečno številko je povlekel ven Anthony Mihelich iz Leadvilla, Colo.

V sporedu sta nastopila pev- ska zborja Prešeren in Sava, kratke pozdravne govore pa so imeli člani gl. odbora. Spored je vodil D. J. Lotrich. Glavno oskrbo je imel Frank Alesh, tajnik Federacije.

Med udeleženci smo opazili F. M. Tomšiča iz Helperja, Uta, Mihelčičeve iz Leadvilla, Colo., in rojaka iz Canon City- ja, Colo. Morda je bilo na pik- niku še kaj drugih, ki so prišli s tako oddaljenih krajev. V pondeljek so se zunanji gosti razšli, nekaj pa jih je ostalo u med sorodniki in prijatelji na počitnicah.

Kdo je kdo na ruski fronti

V aktivnem zavezništvu z Nemčijo proti Rusiji so Italija, Španija, Finska, Rumunija, Ma- džarska in Slovaška. Vse te de- žele so zastopane na ruskih bo- jiščih s svojimi četami, najbolj seveda Rumunija in Finska, ki sta poslali proti Rusiji vso svo- jo armado.

V zavezništvu z Nemčijo za vojno proti "komunizmu" je tu- di Francija, a pomaga le mate- rijalno, poleg pa je poslala v Rusijo par tisoč vojakov. Tudi Japonska je nemška zavezni- ca, a je zaposlena s Kitajci in boji se proti Anglije in Zed. držav.

Na strani sovjetske armade se bore poljske čete, ki sestoj- e večinoma iz ujetnikov. Rusija jih je izpustila iz jetniških ta- borišč šele v začetku avgusta, v dogovoru s poljsko vlado, da čim bočjo svobodni, se organizi- rajo v novo poljsko armado. Tu- di Čehi so v zavezništvu z Ru- sijo in imajo tam svoje čete, to- da veliko manj kot v prejšnji vojni. Angleži pomagajo z ma- terijalom in s tehniki, na boji-

šču pa so v nemško-rusko voj- no aktivno posegli z invazijo v Perzijo.

S svojimi zaveznicami ima Nemčija več prevalecev kakor Sovjetska Unija. Kakega pol milijona vojakov lahko pošlje Nemčija na pomoč še Italija, v stiski tudi milijon, toda nem- ško poveljstvo bržkone smatra, da bi mu bili le v breme. Toda ako jih bo Nemčija potrebova- la, bodo morali vseeno na svin- čen pomenek z Rusi.

Roosevelt znova poudaril da je mir nemogoč, ako se Hitlerja docela ne porazi

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bergha tiče, pa vemo vsi, da simpatizira s Hitlerjem, mu o- dobrava njegove akcije, še po- sebno všeč pa mu je Hitlerjeva rasna teorija.

Predsednik Roosevelt pou- darja, da naj ima vsak narod in vsaka država pravico odlo- čati o svoji usodi.

Hitler zahteva, da je to pri- vilegij iz izvoljenega naroda, to je, Nemcev. Cesar Nemci ne odobro, ni veljavno, pravi avtor knjige Mein Kampf.

V Zedinjenih državah ima Hitler mogočno zaslonbo. To- da ne toliko takih pristašev, ki namenoma delujejo zanj, pač pa onih, ki so pacifisti vsled bridkijn izkušenj v prejšnji vojni.

Delavstvo brez orientacije

Najbolj brez orientacije je v sedanji situaciji ameriško de- lavstvo. John L. Lewis, ki se še smatra za glavarja CIO je Rooseveltu osebno nasproten. Vrh tega se je po 22. juniju to leto razčlenil od komunistov, ki so ga poslednja leta na vso moč podpirali. Predsednik A. F. of L. Green je za Roosevelta, toda le zato, ker mu je John L. Lewis nasproten.

Poleg Lewisa, Greena in Murphya sta bila glavna go- vornika na Delavski praznik predsednik Roosevelt in senator Wheeler. Toda sta si bila v tolikanem nasprotju, da bi uni- je lahko o tem nekoliko pomi- slile in začele rajše stati na svo- jih nogah, namesto da se osla- njajo na druge.

Roosevelt je ugotavljal, da ako ne gremo z vso močjo v borbo zoper Hitlerja in ga po- razimo, bo konec delavskih svobodščin tudi v Zed. drža- vah.

A senator Wheeler je v isti sapi trdil pred množico dvi- setih tisoč ljudi, da ako gremo v vojno zoper Hitlerja, bo de- lavstvo prvo, ki bo ob svobodo.

V tem argumentiranju je Roosevelt veliko bolj v pravem. Kajti če ostane svetovni po-

glavnik Hitler, bo delavstvo ob svobodo povsod. Zato je v tem pogledu za delavstvo veliko boljše, da sledi Rooseveltu, ka- kor pa takim ljudem, kot sta senatorja Wheeler in Nye, ali pa Lindberghu.

Beda v Grčiji

Na Grškem je beda tolikana, da je pričelo nemško okupacijsko oblast skrbeti, kaj storiti, da se ljudstvo vsaj za silo uteši glad. Ker Italija Grčiji nima s čem pomagati, je nemška vla- da odredila, da se pošlje tja 10.000 ton pšenice iz Nemčije.

Zvonovi spet za topove

Nemčiji manjka kovin, pa je v sedanji vojni zopet pobrala cerkvam zvonove, kakor v prejšnji. Vzela jih je tudi v okupi- ranih deželah. Cerkve na Nor- vevkem so jih morale dati me- seca avgusta. Nemški komisar Joseph Terboven, ki upravlja Norveško, je Norvežanom ob- ljubil, da jim bo Nemčija zvo- nove plačala, po vojni pa dala nove.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

SEPTEMBER
BRIDGEPORT, O. — Konferenca JSZ in PM v nedeljo 28. septembra na farmi s. Skoffa na Bartonu.
NOVEMBER
CLEVELAND, O.—Koncert "Zar- je" na Zahvalni dan v četrtek 20. no- vembra v SND na St. Clair Ave.
CHICAGO, ILL. — V nedeljo 30. novembra koncert Save v dvorani SNPJ.
DECEMBER
CHICAGO, ILL.—V sredo 31. de- cembra novoletna zabava kluba št. 1 JSZ.

Listen to
PALANDECH'S
YUGOSLAV-AMERICAN
RADIO BROADCAST
Every Saturday, 1 to 2 P. M.
STATION WHYP
1520 kilocycles
(First Station on Your Dial)
Featuring a program of
Yugoslav Folk Music

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00
Ustanavljajte nova društva.
Deset članov(ic) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND
SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by
appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call
Austin 5700

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in naj- starejšo jugoslovansko ra- dio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnštvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priloiki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

- CALIFORNIA.**
Fontana: Anton Blasič.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.
- COLORADO.**
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltezar.
Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšič.
- ILLINOIS.**
Chicago: Frank Bizjak, Joseph Drasler, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik, Frank Zaitz in John Rak.
Cicero-Berwyn: Kristina Turpin.
La Salle-Oglesby: Anton Udovich.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.
Virden: Fr. Ilersich.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.
- INDIANA.**
Clinton: Ignac Spenal.
Indianapolis: Mary Stroj.
- KANSAS.**
Arma: Anton Sular.
West Mineral: John Marok.
- MICHIGAN.**
Detroit: John Zornik, Leo Junko; Jo- seph Klarich in John Plachtar.
- MINNESOTA.**
Buhl: Max Marts.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Toran.
- MONTANA.**
East Helena: Joseph Mihelich.
Klein: Peter Yellar.
Red Lodge: K. Erzožnik.
- NEW JERSEY.**
Elizabeth: Amalia Oblak.
- NEW YORK.**
Gowanda: James Dekleva.
- OHIO.**
Akron-Kenmore-Barberton Mike Ko- pach.
Bridgeport in okolica: Joseph Snoy in John Vitex.
- Cleveland:** John Krebel, Anton Jan- kovich, Jennie Dagarin in Joseph Lever.
Girard: John Kosin in John Bogatay.
Glencoe: Albina Kravanja.
Lisbon-Power Point: Jacob Bergant.
Piney-Fork: Frank Završnik.
Warren: Joseph Joč.
- PENNSYLVANIA.**
Aliquippa: Geo. Smrekar.
Burgettstown-Slovan: Joseph Krmel.
Cambria in Somerset okraj: Frank Cvetan.
Crafton-Moon Run: Jennie Jerala.
Canonburg-Strabane: John Terčelj in Marko Tokave.
Export: Jož. Britz.
Forest City: Anthony Drasler Jr.
Point Marion: Tony Zupančič.
Hermine: Anton Zornik.
Imperial: Frank Augustin.
Johnstown in okolica: Andrew Vi- drieh, John Langerhole in Ilija Bubalo.
Latrobe: John in Mary Fradel.
Lawrence: Louis Britz.
Liberty: Nick Triller.
Meadowlands: Martin Baita.
Park Hill-Conemaugh: Frank Pod- boy.
Sharon: Joseph Cvelbar.
Sygan: Lovrene Kavčič.
- Potovadni zastopnik Proletarca, A- meriškega družinskega koledarja in Majskega Glasa za zapadno Penno Anton Zornik, Hermine, Pa.
- WASHINGTON.**
Seattle: Lucas Debeljak.
- WEST VIRGINIA.**
Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinek.
- WISCONSIN.**
Milwaukee in West Allis: Louis Bar- borich.
Shobogan. Fr. Stih.
Willard: Mike Krulitz.
- WYOMING.**
Kemmerer in okolica: Anton Tratnik in John H. Krzsinik.
Rock Springs: John Jereb.

Commonwealth Edison company has sent a carton of cigarettes to each of its 324 employes now serving in Uncle Sam's Army and Navy. Shown helping Suzanne Lyon (left) and Muriel Moore to stack the packages for mailing is Roy A. Dingman, assistant manager of industrial relations.

DEFENSE BOND QUIZ

Q. Why should Americans buy Defense Bonds and Stamps now?

A. Among the reasons are: (1) It is the quickest way in which every citizen can both serve his country and conserve his earnings, and (2) the purchase of the Bonds and Stamps helps not only to finance National Defense but also to prevent high prices and increased cost of living.

Q. Can I pledge a Defense Bond as collateral for a bank loan?

A. No. Bonds are registered and not transferable. They are payable only to the persons named on the Bond.

Note.—To buy Defense Bonds and Stamps, go to the nearest post office, bank, or savings and loan association; or write to the Treasurer of the United States, Washington, D. C., for a mailorder form.

Defense Program and Private Profit

We feel that the American people owe something to Virginia's Senator Harry F. Byrd for speaking out on what he calls the "failure" of the defense set-up. We say this, not because we agree with or completely understand all that the Virginian proposes to do to make production more efficient, but because he has at least performed the service of calling attention to the inefficiency of the private-enterprise system and of giving us a hint as to where that system is leading us.

We believe the American people had better sit up and take notice, because —

If the plan which Senator Byrd has in mind is to include the private-profit motive, what he is proposing is enough like fascism to be alarming.

To say that the entire defense program should be placed under a single head is to suggest the first step toward totalitarianism. To say that social gains must be scrapped, that labor standards must be abridged and that no limit shall be placed upon the time workers shall work is to advocate a program that has given Nazi Germany its undenied efficiency.

We are not going to attempt to argue the facts at this time. All that Senator Byrd has said in condemnation of the inefficiency of the American defense effort may be true. All that he urges may be necessary.

But we are arguing that —

If social and labor standards are to be scrapped for the advancement of a common cause, private profits should also be abridged—at least for duration.

If we are to act like a united people with a common interest worthy of our sacrifices, the program of sacrifice should not be spotty. It should not apply to some and miss others. It should not tolerate long service and low living standards by most of us and unearned incomes to a favored few.

A government that functions to make workers stand all the "gaff" and permits employers and investors to enjoy sizeable incomes (after all taxes are paid) from exploited labor is not acting the democratic manner.

Such a set-up is state capitalism. It is a slave set-up under government administration because it serves to perpetuate an economy under which some produce without receiving and others receive without producing.

The only just way of meeting the needs of the nation is to socialize industry, produce for the common cause — whatever that cause may be — and distribute the fruits of industry altogether upon the basis of service rendered and not at all upon the basis of private ownership.

—Reading Labor Advocate.

Double U. S. Rail Profit In Year

Interstate Commerce Commission reports show railroad profits have nearly doubled, both in dollars and in the percentage of revenue that goes to profits.

Comparison of this year's revenue and operating expenses with last year's shows the profit per dollar of revenue rose from 14 cents in 1940 to 26 cents in 1941.

Reports give indisputable proof, further, that the railroads are taking in more money now than they did before the "depression" hit them, and that they are now doing it with a half million fewer employees than they had then.

26 Relief Fund Groups Lose U. S. Permits

(Special to The New Leader)

WASHINGTON, D. C.—The United American Spanish Aid Committee, sponsor of the American Rescue Ship Mission, from which such persons as Mrs. Roosevelt, Helen Keller, Harold Reigelman resigned when they learned it was a front for the Communist Party, is still collecting funds for "Spanish refugees." This news came as a surprise to observers here who had learned last January that its license had been revoked by the State Department.

Continued functioning of the United Committee, which until recently was run by veteran communist functionary Fred Biedenkapp, is evidence that the State Department restored its permit suddenly without any public explanation, although the fund-collecting privileges of 26 war relief agencies were revoked recently. This is the largest block of cancellations in the 23 months of the war.

The Spanish committee's records, as registered under the Federal law with the State Department, show that \$6,018 have been collected and that expenses are running more than 40 per cent. State Department permission allowing the Committee to resume collections was given some time this spring, for the group was operating on May 28, the time the Department collected data for its recent statement.

One fascist agency, the Federation

of Italian World War Veterans, lost its permit. None of the major Nazi collection organizations, however, was ordered out of business. By June 30, 1941, the Nazi groups had collected \$2,133,867. Fotra, Inc., accounted for \$1,222,995. Some observers saw in this large amount an alarming growth of pro-Nazi sentiment here among mid-west German Americans.

The most successful of all agencies is the British War Relief, which had collected \$9,640,201 in cash and \$2,282,419 in goods and supplies.

The June revocations cut the collecting organizations to 325 from an original list of some 500 licenses. Among those revoked were the licenses of the Basque Delegation in the United States; the Spanish Refugee Relief Campaign; the Belgian Relief Fund, Inc.; Erste Pinchover Kranken - Unterstutzungs - Verein, Inc.; a Polish agency; Solidaridad Internacional Antifasci, and the American Field Hospital Corps.

Minimum Wage of 40 Cents an Hour Recommended for Knitted Outerwear Industry

Unanimous recommendation of a minimum wage of 40 cents an hour for the knitted outerwear industry was made to General Philip B. Fleming, Wage and Hour Division Administrator, U. S. Department of Labor, by an industry committee following its investigation of conditions within the industry.

If the Wage and Hour Administrator accepts the recommendation following his hearings on it and issues as wage order fixing the 40-cent hourly minimum it is estimated that probably not more than 6,000 wage-earners of approximately 23,500 employed in the industry will receive wage increases.

Plan to Mine Scrap Iron in City Streets

More than 232,000 tons of scrap iron are imbedded in city streets, it is indicated by a survey made by Charles Gordon for the Transportation Commissioner in the Office for Emergency Management. This scrap consists of old street car and railroad rails left behind when lines were abandoned.

The OPM has plans under consideration whereby WPA funds would be used to dig up the rails and repair the streets.

Would you end war? Create great Peace. —James Oppenheim.

THE MARCH OF LABOR

LABOR IS PRIOR TO, AND INDEPENDENT OF, CAPITAL. CAPITAL IS ONLY THE FRUIT OF LABOR, AND COULD NEVER HAVE EXISTED IF LABOR HAD NOT FIRST EXISTED.

LINCOLN
IN HIS FIRST ANNUAL MESSAGE TO CONGRESS
DEC. 3, 1861

ON U.S. RAILROADS IN 1920 ONE DOLLAR OF PAYROLL MOVED 12 1/2 TON MILES OF FREIGHT. BY 1929 ONE DOLLAR OF PAYROLL MOVED 169 TON MILES OF FREIGHT.

THERE ARE IN THE U.S. APPROXIMATELY 40,000,000 HANDICAPPED PERSONS, OF WHOM 2,000,000 ARE IN THE WORKING AGES 17 TO 64.

YOUR DOLLAR CAN DO MORE FOR YOU WHEN IT IS USED TO BUY UNION-LABEL PRODUCTS. THIS UNION LABEL IN YOUR HAT IS YOUR ASSURANCE OF THE BEST MATERIALS AND CRAFTSMANSHIP FOR YOUR MONEY.

Timely Warning

Mayor LaGuardia made a telling speech before the convention of the New York State Federation of Labor in Syracuse. Among other things, he said:

"This war must end sometime, somehow. We must start thinking now just what we are going to do when it does end. The country must not repeat the planlessness of the last post-war period, which ended in the crash of 1929.

"The cost of this readjustment period immediately following the end of the world conflict is going to be just as great for a few years as the cost of the national defense program.

"It is not enough that we have the ships, the planes, the guns, to keep a foreign enemy off our shores. It is also necessary that we have the genius, the talent and the courage to keep hunger and poverty and unhappiness from our land."

Brave words! LaGuardia undoubtedly meant everything he said. However, we heard brave words during and after the last World War. Words will not do the job LaGuardia has in mind.

What evidence is there that anyone in Washington has given serious consideration to what will happen to us after defense industries slow down and millions of men and women wander into the streets, seeking peace-time jobs?—Labor.

Famine in Greece

According to information reaching here from an authoritative source a famine situation is obtaining throughout Greece. Rationing is in full swing but, in spite of it, very little food of any sort is available. Everyone is entitled to one slice of bread daily but actually gets one every two or three days. Olive oil, one of Greece's main products, has totally disappeared. Cereals, vegetables, even fruits are not available in the market. Coffee stocks were already exhausted several months ago. Under such conditions, the Greek people are suffering from severe undernourishment and children may have their health permanently impaired through lack of proper food.

The situation is appalling. It is not unusual to see people fainting in the streets. Unless measures are promptly taken to supply the Greek people with food stuffs, medicines and vitamins, mass starvation will be the result of the "new order" enforced in Greece as in other occupied countries by the Nazi and Fascist invaders who have stripped Greece of all her food stocks.

The above information is confirmed from neutral sources and by Americans who have just arrived from Greece.

However, and in spite of the suffering, the morale of the people so far is as high as it ever was. The Italian and German invaders find themselves entirely isolated in the country which was the cradle of democracy.

BERLIN, Aug. 24.—A dispatch to DNB, German official news agency, from Athens today said German authorities there have ordered 10,000 tons of wheat from the reich to relieve the food shortage in Greece, particularly in Athens and Piraeus.

TRAFFIC CASUALTIES

(From the New York Times)

Some statistician in the Idaho Department of Law Enforcement, with a penchant for graphic comparisons, has figured out that while Great Britain's air-raid casualties from January 1, 1940, to June 30, 1941, totaled 41,900 killed and 52,678 hospitalized, peace-time traffic accidents for the same eighteen-month period in the United States cost 51,760 persons killed and more than 1,500,000 injured.

The estimated \$5,000,000,000 cost of our accidents, covering such items as property damage, doctors' bills and hampering of the defense program, would either pay 60 per cent of the Congressional appropriation for the lease-lend program or build a United States two-ocean Navy. It is ironic that defense activities should suffer appreciably from careless automobile driving when, through providing more jobs and higher wages, they are making possible an increased use of pleasure cars.

At this time, when the United States is tightening its belt and building itself up for possible grave

national emergencies, our traffic toll should be a subject for deep thought and constructive, considered action.

WHO'S BOSS

Who's boss of the River Rouge plant? Henry Ford, you say. No, he just thinks he's boss. The real boss is the consumers who decide whether or not to buy the cars produced in that plant. If they decide to buy, Henry can make; if they decide not to buy, Henry would be foolish to turn over a wheel.

The consumers hold the whip-hand over all industry. But so long as they act merely as unorganized individuals, the manufacturers can mold them to their bidding, one by one, thru advertising.

Isolationism led the small nations of Europe to fall, one by one, into Hitler's lap like ripe plums. And as long as the people as consumers stick to isolationism, they, too, will be plucked by the profit-seekers. But let the consumers organize into consumer's co-operatives, and the River Rouge and every other plant will then become what they should be, servants of the real boss, the Consumer. —Co-operative Builder.

An Argument for Health Insurance

Dr. Eugene B. Elder, superintendent of a big Chattanooga (Tenn.) hospital, predicts a nation-wide increase in the cost of hospital accommodations.

In his own institution, rates range from \$18 a week for "a semi-private ward bed," to \$110 a week for "luxurious three room suites." The average private patient in the hospital occupies a room costing \$30 to \$35 a week.

On top of that are the doctors' bills, drugs, X-ray treatments and a score of other necessities, if a patient is to be given a fair chance for recovery.

How can an ordinary worker meet such expenses? The answer is obvious. He can't meet them. Therefore, he is barred from hospital treatment, except as a charity patient.

Dr. Elder says the situation affords "food for thought." Indeed, it does. It suggests the urgent need for some form of national health insurance, if tens of millions of Americans are to have anything like adequate medical care.

Shaw Isn't Fooled

Who should bob up last week but the ineffable George Bernard Shaw with a celebration of his eighty-fifth birthday? Time does not stifle the wisdom of the greatest writer of our days, nor custom wither his way of putting things.

They asked the spry old Socialist what he thought about this talk of England going Socialist after the war.

"There is only one sort of genuine Socialism," was Shaw's quick answer, "the democratic sort, by which I mean the organization of society for the benefit of the whole people. There is a bastard Socialism which has arisen through demonstration by Socialists that the most productive system is an amalgamation of all private capital into single national trusts with State organization of labor and state provision of new capital. The profits are enormous, but they are distributed in the old way—the lion's share to shareholders and landlords and to the proletariat as little as it can live on. There will be plenty of that after the war. It will provide the industrial machinery for real Socialism, but also greatly increased power to suppress it." —American Guardian.

Steel Union Wins Poll at Bethlehem

BETHLEHEM, Pa., Aug. 23.—Continuing its fast-moving organization campaign in the strongholds of the long anti-union Bethlehem Steel Corp., the CIO Steel Workers Organizing Committee today had rolled up a 2-1 majority in a National Labor Relations Board election here.

he results:
SWOC 11,535
Independent Union 5,095
Neither 839
Total Votes Cast 17,445

The SWOC has already won six plant elections at Bethlehem properties, and the only sizable remaining plant where a poll is still to be held is at Sparrows Point, Md. Elections and cross-checking of union membership cards with company records have already indicated CIO majorities at Republic Steel, Inland Steel and Youngstown Sheet & Tube Co.

To the Brave

By MAX PRESS

What is there left, then, what is there left?

Children wail, the strong go down, the world pours blood, The brain begins to reel, the heart is left,

The shrines of men are toppled in the mud.

What is there left but to wake from our false dreams, And sword in hand go out to meet the pack,

And reach that one clean bit of sky which gleams, Or stand against the wall, and go down, fighting back.

What is there left but to strike one blow and then:

If death thrusts in the hand the bitter cup, He shall find that we can die like men, Facing the legions of the fiend and standing up.

Brighter Draftees

There's some improvement, anyway, since the World War. The War Department has announced that America's young draftees are more intelligent than men called into service during the last World War. War officials say that 47 per cent of the draftees tested were found to be above average intelligence.

"ALL MEN ARE CREATED EQUAL..."

By Louis Eisman.—Condensed from Vocational Trends

"Nobody will hire me because I'm under 20 . . . over 40 . . . Negro . . . Jew . . . married . . . single . . . Catholic . . . Mexican . . . Italian . . . crippled . . ."

How frequently have we heard this complaint! And how often have we felt that we surely would have landed that job — except that the employer was prejudiced against just the kind of person we happen to be.

Discrimination is un-American, opposed to those hard-won rights of democracy and equal opportunity for all. Yet, discrimination does exist in the labor market.

Discrimination in employment is based, first, on a scarcity of jobs, and is more common in "bad times" than when business is good. When the supply of workers is larger than the demand, an employer is likely to give weight to such factors as race, religion and nationality.

Thus, during periods of economic depression, we see increased job discrimination. This is reflected in want-ads. One runs across items such as: "Wanted, young man . . . white, Protestant . . . single . . . no others need apply."

Nationality and race are not the only reasons behind discrimination. A person crippled or handicapped in some other way, often has a very difficult time finding a job, even though he may be able to work as well as anyone else.

Many offices and industries refuse to employ married women, while other employers will not hire single men. In at least five states, married women are prevented by law from getting employment in any public office. About 3,500,000, or nearly 30% of all women workers are married. Yet government studies show that many more are anxious to work, and, in nine cases out of ten, really need the work.

Some fields will not hire women. And it is a sad fact that industries which do employ women pay them lower wages than those received by men who perform the same work.

Boys and girls coming out of school run up against another kind of discrimination. "Sorry, son—you're too young," is a familiar refrain. A survey of young people who managed to find jobs revealed that over 30% of them had to wait at least one year after leaving school before they got a permanent job, and that over 16% waited two years or more.

Unemployment hits middle-aged workers too, with another familiar refrain: "We don't hire anyone over 40." A questionnaire of Massachusetts employers some years ago indicated that the great majority of them preferred men under 30, and women under 25. Although men over 45 made up more than a third of the employable job seekers, they were given only 15% of new jobs.

Discrimination because of sex, youth, or age becomes even more pronounced when the worker belongs to a minority group. For instance, a New Jersey survey disclosed that 58% of white youth in the state were unemployed. This is bad enough, until we learn that 80% of Negro boys were also out of work. While about four out of 10 white women could find no work other than in agriculture and domestic service, nine out of 10 Negro women were restricted to the same tasks.

"All men are created equal . . ." is the doctrine of democracy, inscribed in our Declaration of Independence. But many a Negro worker has asked himself if this applies only to white men. For discrimination against Negroes is more severe, and opportunities for jobs are more limited than for any other minority group in America.

Many occupations and industries are almost entirely closed to Negroes, while in others they are given only the low-paid and unskilled jobs. For example, although they make up about 10% of the population, they hold less than 1% of the nation's clerical jobs.

Even when they do get work, Negroes may find themselves discriminated against in the way of earnings. A 1937 survey of 57 cities revealed that almost two-thirds of the young Negro workers were averaging less than \$10 a week, while one-fourth could earn no more than \$5.

Jews, Catholics, Mexicans, Poles, Italians and other minority groups also are subject to varying degrees of discrimination. For instance, very few Jews are found in public service corporations, banks, insurance and railroad work.

Forced into a limited number of fields, the Jew often runs up against discrimination in his work. A survey disclosed the average Jewish lawyer in New York City earns 23% less than the average member of the bar in that city.

Discrimination is found also in connection with preparing for the job. Many professional schools limit or bar Jews, and members of other minority groups. In 1930, not a single public institution in the South offered graduate instruction for colored youth.

In the lower grades, discrimination is seen in the amount of money spent on education. In Louisiana, the 1930 school expenditure for each white youth was \$40, for Negro youth it was \$8.

Many native-white workers are realizing that it is not in their interests to support job discrimination based on race and nationality. And an increasing number of employers are becoming aware that efficiency and profits depend on how capable a worker is—not on the color of his skin or hair. If quotas, myth and prejudices are forgotten, both worker and employer will benefit.

Although additional legislation could help to reduce many forms of discrimination, this evil probably will never wholly disappear so long as there is unemployment and a scarcity of jobs.

Perhaps the most that can be expected for the present is an honest effort on the part of employers, unions, legislators and workers themselves to review their ideas on the subject, and try to root out their prejudices. The least to expect is the realization that discrimination cannot be solved simply by denying that it exists.

OUR "HOT SEAT"

A reader writes us sympathizing because of "the hot seat you must be on since the Finns have become Nazis in New Deal eyes."

We are unaware that the Finns as a people are Nazis in anybody's eyes. It is well known that the Finns are the most democratic of peoples.

Two years ago Finland defended herself valiantly against the aggression of Soviet Russia. Today Finland's status in the war is not clear. Our guess is that she has been forced by the Nazis, under threat of invasion, to fight Russia. Undoubtedly Hitler has promised her the land that the Russians took from her.

Whatever Finland's part in the conflict, one can rest assured that the overwhelming majority of Finns in America are well aware that the great menace to democracy in Europe and thruout the world is Hitlerism. And they came to that conclusion long before the Nazi attack upon Soviet Russia.

—Co-operative Builder.

If Tony Could Hear This
"Did you give the penny to the monkey, dear?"
"Yes, mamma."
"And what did the monkey do with it?"

"He gave it to his father, who played the organ."

Mountains

By MIRIAM TANE

I am a wedge between mountains and sky; From where I stand I can see trees fixed in ageless pilgrimage up the long sunlit hills, mountains flowing delicate, misty and spongy as clouds, soft blurred speech against the hard mouth of sky.

Spin out your greenness, Earth, as if this were the last Summer, these the final fields! Green wave washing over me, over mountain, and we float, float down like a house in a drowning tide.

Let me but be part of a dream, or grass growing painlessly, perhaps, or let me not be a stethoscope seeking out the heartbeat, keeping it from slipping, slipping away.

Defense Savings Bonds can be registered in the name of children as well as adults.

Act well your part; there all the honor lies.—Pope.